(i) Printed Pages : 4

(ii) Questions : 9

Roll No. ....

Sub. Code : 8 0 0 1

Exam. Code : 1 1 0 1

B.Ed. (Gen.) 1st Semester

(2123)

PHILOSOPHICAL BASES OF EDUCATION (In all Mediums)

(Same for USOL Candidates of 1st Sem.)

Paper : F-1.1

Time Allowed : Three Hours] **[Maximum Marks : 40**

Note :— Attempt **ONE** question each from Units I to IV. Unit-V is compulsory (Total **FIVE** questions are to be attempted).

UNIT–I

1. Define Education and discuss Western concept of Education. 8

2. Enumerate different types of education and specify role of education in national life. 8

UNIT–II

3. Explain meaning of Educational Philosophy and also highlight relationship between Education and Philosophy. 8

4. Analyse the contributions of educational thought of Dewey and Tagore to present educational system. 8

UNIT–III

5. Elucidate nature of knowledge and also state different sources of knowledge. 8

6. Describe role of teacher in construction of knowledge. 8

UNIT–IV

7. Discuss the concept of values and specify causes of erosion of values in contemporary era. 8

8. Enumerate the role of education for inculcation of values. 8

UNIT–V

9. Write short notes on the following :

   (a) Indian concept of Education.

   (b) Educational implications of Pragmatism philosophy.

   (c) Differentiate between Abstract and Concrete Knowledge.

   (d) Sources of values. 4×2=8

(हिन्दी माध्यम)

नोट :– कुल **पांच** प्रश्न करें। यूनिट I से IV तक प्रत्येक में से **एक** प्रश्न का चयन करें। यूनिट V अनिवार्य है।

यूनिट–I

1. शिक्षा को परिभाषित करें और शिक्षा की पश्चिमी अवधारणा पर चर्चा करें। 8

2. शिक्षा के विभिन्न प्रकार बताइये और राष्ट्रीय जीवन में शिक्षा की भूमिका बताइये। 8

यूनिट–II

3. शैक्षिक दर्शनशास्त्र का अर्थ स्पष्ट करें तथा शिक्षा और दर्शनशास्त्र के बीच के संबंध पर भी प्रकाश डालें। 8

4. वर्तमान शैक्षिक प्रणाली में डुयुई और टैगोर के शैक्षिक विचारों के योगदान का विश्लेषण करें। 8

यूनिट–III

5. ज्ञान के स्वरूप को स्पष्ट करें और ज्ञान के विभिन्न स्रोतों को भी बताएं। 8

6. ज्ञान के निर्माण में शिक्षक की भूमिका का वर्णन करें। 8

यूनिट–IV

7. मूल्यों की अवधारणा पर चर्चा करें और समकालीन युग में मूल्यों के क्षरण के कारणों को निर्दिष्ट करें। 8

8. मूल्यों के विकास में शिक्षा की भूमिका बताएं। 8

यूनिट–V

9. निम्नलिखित पर संक्षिप्त नोट लिखें :

(a) शिक्षा की भारतीय अवधारणा।

(b) व्यावहारिकता दर्शनशास्त्र के शैक्षिक निहितार्थ।

(c) सार और वास्तविक ज्ञान के बीच अंतर करें।

(d) मूल्यों के स्रोत। 4×2=8

(ਪੰਜਾਬੀ ਅਨੁਵਾਦ)

ਨੋਟ :– ਯੂਨਿਟ I ਤੋਂ IV ਹਰੇਕ ਵਿੱਚੋਂ **ਇੱਕ** ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੀ ਚੋਣ ਕਰੋ। ਯੂਨਿਟ-V ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ (ਕੁੱਲ **ਪੰਜ** ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਨੂੰ ਹੱਲ ਕਰੋ)।

ਯੂਨਿਟ–I

1. ਸਿੱਖਿਆ ਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰੋ ਅਤੇ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇ ਪੱਛਮੀ ਸੰਕਲਪ 'ਤੇ ਚਰਚਾ ਕਰੋ। 8

2. ਸਿੱਖਿਆ ਦੀਆਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਕਿਸਮਾਂ ਦੀ ਗਣਨਾ ਕਰੋ ਅਤੇ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਜੀਵਨ ਵਿੱਚ ਸਿੱਖਿਆ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਨੂੰ ਦੱਸੋ। 8

ਯੂਨਿਟ–II

3. ਵਿਦਿਅਕ ਦਰਸ਼ਨ ਦਾ ਅਰਥ ਸਮਝਾਓ ਅਤੇ ਸਿੱਖਿਆ ਅਤੇ ਦਰਸ਼ਨ ਸ਼ਾਸਤਰ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਸੰਬੰਧ ਨੂੰ ਉਜਾਗਰ ਕਰੋ। 8

4. ਮੌਜੂਦਾ ਵਿਦਿਅਕ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਲਈ Dewey ਅਤੇ ਟੈਗੋਰ ਦੇ ਵਿਦਿਅਕ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੇ ਯੋਗਦਾਨ ਦਾ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਕਰੋ। 8

ਯੂਨਿਟ–III

5. ਗਿਆਨ ਦੇ ਸਰੂਪ ਨੂੰ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰੋ ਅਤੇ ਗਿਆਨ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸਰੋਤਾਂ ਨੂੰ ਦੱਸੋ। 8

6. ਗਿਆਨ ਦੇ ਨਿਰਮਾਣ ਵਿੱਚ ਅਧਿਆਪਕ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਦਾ ਵਰਨਣ ਕਰੋ। 8

ਯੂਨਿਟ–IV

7. ਮੁੱਲਾਂ ਦੀ ਧਾਰਨਾ ਦੀ ਚਰਚਾ ਕਰੋ ਅਤੇ ਸਮਕਾਲੀ ਯੁੱਗ ਵਿੱਚ ਕਦਰਾਂ-ਕੀਮਤਾਂ ਦੇ ਖਾਤਮੇ ਦੇ ਕਾਰਨ ਦੱਸੋ। 8

8. ਕਦਰਾਂ-ਕੀਮਤਾਂ ਨੂੰ ਉਭਾਰਨ ਲਈ ਸਿੱਖਿਆ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਦੀ ਗਣਨਾ ਕਰੋ। 8

ਯੂਨਿਟ–V

9. ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਉੱਤੇ ਸੰਖੇਪ ਨੋਟ ਲਿਖੋ :

   (a) ਸਿੱਖਿਆ ਦੀ ਭਾਰਤੀ ਧਾਰਨਾ।

   (b) ਵਿਹਾਰਕਤਾ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨਸ਼ਾਸਤਰ ਦੇ ਵਿਦਿਅਕ ਪ੍ਰਭਾਵ।

   (c) ਸਾਰ ਅਤੇ ਵਾਸਤਵਿਕ ਗਿਆਨ ਵਿੱਚ ਅੰਤਰ।

   (d) ਮੁੱਲਾਂ ਦੇ ਸਰੋਤ। 4×2=8

(i) Printed Pages : 4 Roll No. ....

(ii) Questions : 9

Sub. Code : | 8 | 0 | 0 | 2 |

Exam. Code : | 1 | 1 | 0 | 1 |

B.Ed. (Gen.) 1st Semester

(2123)

GROWTH AND DEVELOPMENT OF THE LEARNER (In all Mediums)

(Same for USOL Candidates of 1st Sem.)

Paper : F-1.2

Time Allowed : Three Hours] **[Maximum Marks : 40**

Note :— (1) Attempt **ONE** question each from Units I-IV.

(2) Unit-V is compulsory.

UNIT–I

1. What is meant by growth and development ? How will you differentiate growth from development ? 8

2. Why is adolescence called a period of stress, strain, storm, and strife ? Also, highlight the role of a teacher to support and guide the adolescents in coping with their problems. 8

UNIT–II

3. Explain Vygotsky's socio-cultural theory of cognitive development and its applicability in education. 8

4. What are the causes of human diversity ? How can the knowledge of human diversity be utilized in teaching ? 4,4

UNIT–III

5. Elucidate the role of society in the cognitive, affective and psychomotor development of the child. 8

6. What is self-concept ? How does the literacy of parents help in the development of self-concept among children ? 8

UNIT–IV

7. What is group behaviour ? Explain the factors which operate in a group behaviour. 8

8. Discuss various methods of discipline to improve the truant behaviour of the students. 8

UNIT–V

9. Write short notes on :
   (a) Principles of growth and development. 2
   (b) Laws of heredity. 2
   (c) Role of media in the development of adolescents. 2
   (d) Enforcement of discipline in Indian classrooms. 2

(हिन्दी माध्यम)

नोट :– (1) यूनिट I से IV तक प्रत्येक में से **एक** प्रश्न करें।
(2) यूनिट-V अनिवार्य है।

यूनिट–I

1. वृद्धि एवं विकास से क्या तात्पर्य है ? आप वृद्धि को विकास से कैसे अलग करेंगे ? 8

2. किशोरावस्था को तनाव, भार, बिगड़ना और कलह का काल क्यों कहा जाता है ? साथ ही, किशोरों को उनकी समस्याओं से निपटने में समर्थन और मार्गदर्शन देने में एक शिक्षक की भूमिका पर प्रकाश डालें। 8

यूनिट–II

3. वायगोत्स्की के संज्ञानात्मक विकास के सामाजिक-सांस्कृतिक सिद्धांत और शिक्षा में इसकी प्रयोज्यता की व्याख्या करें। 8

4. मानव विविधता के क्या कारण हैं ? शिक्षण में मानव विविधता के ज्ञान का उपयोग कैसे किया जा सकता है ? 4,4

यूनिट–III

5. बच्चे के संज्ञानात्मक, भावात्मक और मनोदैहिक विकास में समाज की भूमिका को स्पष्ट करें। 8

6. आत्म-अवधारणा क्या है ? किस प्रकार माता-पिता की साक्षरता बच्चों में आत्म-अवधारणा के विकास में सहायता करती है ? 8

यूनिट–IV

7. समूह व्यवहार क्या है ? उन कारकों की व्याख्या करें जो समूह व्यवहार में कार्य करते हैं। 8

8. छात्रों के अनुपस्थित व्यवहार को सुधारने के लिए अनुशासन के विभिन्न तरीकों पर चर्चा करें। 8

यूनिट–V

9. संक्षिप्त नोट लिखें :

(a) वृद्धि और विकास के सिद्धांत। 2

(b) आनुवंशिकता के नियम। 2

(c) किशोरों के विकास में मीडिया की भूमिका। 2

(d) भारतीय कक्षाओं में अनुशासन का प्रवर्तन। 2

(ਪੰਜਾਬੀ ਅਨੁਵਾਦ)

ਨੋਟ :– (1) ਯੂਨਿਟ I-IV ਹਰੇਕ ਵਿੱਚੋਂ **ਇੱਕ-ਇੱਕ** ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋ।

(2) ਯੂਨਿਟ-V ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ।

ਯੂਨਿਟ–I

1. ਵਾਧੇ ਅਤੇ ਵਿਕਾਸ ਦਾ ਕੀ ਅਰਥ ਹੈ ? ਤੁਸੀਂ ਵਾਧੇ ਤੋਂ ਵਿਕਾਸ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਵੱਖਰਾ ਕਰੋਗੇ ? 8

2. ਕਿਸ਼ੋਰ ਅਵਸਥਾ ਨੂੰ ਤਣਾਅ, ਭਾਰ, ਵਿਗੜਨਾ ਅਤੇ ਝਗੜੇ ਦਾ ਦੌਰ ਕਿਉਂ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ? ਨਾਲ ਹੀ, ਕਿਸ਼ੋਰਾਂ ਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਵਿੱਚ ਸਹਾਇਤਾ ਅਤੇ ਮਾਰਗਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਅਧਿਆਪਕ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਨੂੰ ਉਜਾਗਰ ਕਰੋ। 8

ਯੂਨਿਟ–II

3. ਬੋਧਾਤਮਕ ਵਿਕਾਸ ਦੇ ਵਿਗੋਟਸਕੀ ਦੇ ਸਮਾਜਿਕ-ਸੱਭਿਆਚਾਰਕ ਸਿਧਾਂਤ ਅਤੇ ਸਿੱਖਿਆ ਵਿੱਚ ਇਸਦੇ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ। 8

4. ਮਨੁੱਖੀ ਵਿਭਿੰਨਤਾ ਦੇ ਕਾਰਨ ਕੀ ਹਨ ? ਸਿੱਖਿਆ ਵਿੱਚ ਮਨੁੱਖੀ ਵਿਭਿੰਨਤਾ ਦੇ ਗਿਆਨ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਵਰਤਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ? 4,4

ਯੂਨਿਟ–III

5. ਬੱਚੇ ਦੇ ਬੋਧਾਤਮਕ, ਪ੍ਰਭਾਵੀ ਅਤੇ ਸਾਈਕੋਮੋਟਰ ਵਿਕਾਸ ਵਿੱਚ ਸਮਾਜ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਨੂੰ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰੋ। 8

6. ਸਵੈ-ਸੰਕਲਪ ਕੀ ਹੈ ? ਮਾਪਿਆਂ ਦੀ ਸਾਖਰਤਾ ਬੱਚਿਆਂ ਵਿੱਚ ਸਵੈ-ਸੰਕਲਪ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਵਿੱਚ ਕਿਵੇਂ ਮਦਦ ਕਰਦੀ ਹੈ ? 8

ਯੂਨਿਟ–IV

7. ਸਮੂਹ ਵਿਵਹਾਰ ਕੀ ਹੈ ? ਉਹਨਾਂ ਕਾਰਕਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ ਜੋ ਸਮੂਹ ਦੇ ਵਿਵਹਾਰ ਵਿੱਚ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਹਨ ? 8

8. ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੇ ਮਾੜੇ ਵਿਹਾਰ ਨੂੰ ਸੁਧਾਰਨ ਲਈ ਅਨੁਸ਼ਾਸਨ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਤਰੀਕਿਆਂ ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ ਕਰੋ। 8

ਯੂਨਿਟ–V

9. ਨਿਮਨਲਿਖਤ 'ਤੇ ਸੰਖੇਪ ਨੋਟ ਲਿਖੋ :

(a) ਵਾਧੇ ਅਤੇ ਵਿਕਾਸ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ। 2

(b) ਵੰਸ਼ ਪ੍ਰੰਪਰਾ ਦਾ ਨਿਯਮ। 2

(c) ਕਿਸ਼ੋਰਾਂ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਵਿੱਚ ਮੀਡੀਆ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ। 2

(d) ਭਾਰਤੀ ਕਲਾਸਰੂਮਾਂ ਵਿੱਚ ਅਨੁਸ਼ਾਸਨ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨਾ। 2

(i) Printed Pages : 4 Roll No. ....

(ii) Questions : 9 **Sub. Code : 8 0 0 3**

Exam. Code : 1 1 0 1

B.Ed. (Gen.) 1st Semester

(2123)

TECHNIQUES OF TEACHING (In all Mediums)

(Same for USOL Candidates of 1st Sem.)

Paper : F-1.3

Time Allowed : Three Hours] [Maximum Marks : 40

Note :— Attempt **five** questions in all, including Question No. **9** (Unit-V) which is compulsory and selecting **one** question each from Units I-IV.

UNIT–I

1. Explain the concept of teaching and also enumerate principles of teaching. 8

2. Discuss reflective teaching and enlist strategies for making teachers reflective practitioners. 8

UNIT–II

3. Discuss the concept, procedure, merits and limitations of Micro teaching. 8

4. Discuss the meaning and scope of computer assisted instruction in present scenario. 8

UNIT–III

5. Discuss the Concept Attainment Model of teaching with respect to assumptions, syntax and nurturing effect. 8

6. Explain the basic components of Inquiry Training Model. 8

UNIT-IV

7. Specify the use and application of Teleconferencing and Internet in Education. 8

8. Discuss the role of Open Educational Resources and Social Media in making teaching learning interactive with examples. 8

UNIT-V

9. Write short notes on the following :
   (a) Professional Ethics of Teachers
   (b) Merits and Demerits of Simulated Teaching
   (c) Fundamental elements of Inductive Thinking Model
   (d) Barriers of Communication. 4×2=8

(हिन्दी माध्यम)

नोट :– कुल **पांच** प्रश्नों के उत्तर दीजिए, साथ ही प्रश्न नम्बर **9** (यूनिट-V) जो कि अनिवार्य है और यूनिट I से IV तक प्रत्येक में से **एक** प्रश्न का चयन करें।

यूनिट–I

1. शिक्षण की अवधारणा को स्पष्ट करें और शिक्षण के सिद्धांतों को भी बताएं। 8

2. चिंतनशील शिक्षण पर चर्चा करें और शिक्षकों को चिंतनशील अभ्यासकर्ता बनाने के लिए रणनीतियाँ सूचीबद्ध करें। 8

यूनिट–II

3. सूक्ष्म शिक्षण की अवधारणा, प्रक्रिया, गुणों और सीमाओं पर चर्चा करें। 8

4. वर्तमान परिदृश्य में कम्प्यूटर सहायता प्राप्त अनुदेश के अर्थ और दायरे पर चर्चा करें। 8

यूनिट–III

5. धारणाओं, वाक्य रचना और प्रशिक्षण प्रभाव के संबंध में शिक्षण की अवधारणा प्राप्ति मॉडल पर चर्चा करें। 8

6. पूछताछ प्रशिक्षण मॉडल के बुनियादी घटकों की व्याख्या करें। 8

यूनिट–IV

7. शिक्षा में टेलीकांफ्रेंसिंग और इंटरनेट के उपयोग और अनुप्रयोग को निर्दिष्ट करें। 8

8. उदाहरणों के साथ शिक्षण अधिगम को इंटरैक्टिव बनाने में मुक्त शैक्षिक संसाधनों और सोशल मीडिया की भूमिका पर चर्चा करें। 8

यूनिट–V

9. निम्नलिखित पर संक्षिप्त नोट लिखें :

(a) शिक्षकों की व्यावसायिक नैतिकता

(b) नकली शिक्षण के गुण और दोष

(c) आगमनात्मक सोच मॉडल के मौलिक तत्व

(d) संचार की बाधाएँ। 4×2=8

(ਪੰਜਾਬੀ ਅਨੁਵਾਦ)

ਨੋਟ :— ਸਾਰਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ **ਪੰਜ** ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋ, ਨਾਲ ਹੀ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੰਬਰ **9** (ਯੂਨਿਟ-V) ਜੋ ਕਿ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ ਅਤੇ ਯੂਨਿਟ-I ਤੋਂ IV ਤੱਕ ਹਰੇਕ ਵਿੱਚੋਂ **ਇੱਕ** ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੀ ਚੋਣ ਕਰੋ।

ਯੂਨਿਟ–I

1. ਅਧਿਆਪਨ ਦੀ ਧਾਰਨਾ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਅਤੇ ਅਧਿਆਪਨ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੀ ਗਣਨਾ ਕਰੋ। 8

2. ਰਿਫਲੈਕਟਿਵ ਟੀਚਿੰਗ 'ਤੇ ਚਰਚਾ ਕਰੋ ਅਤੇ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਨੂੰ ਰਿਫਲੈਕਟਿਵ ਪ੍ਰੈਕਟੀਸ਼ਨਰ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਰਣਨੀਤੀਆਂ ਨੂੰ ਸੂਚੀਬੱਧ ਕਰੋ। 8

ਯੂਨਿਟ–II

3. ਮਾਈਕਰੋ ਅਧਿਆਪਨ ਦੀ ਧਾਰਨਾ, ਵਿਧੀ, ਗੁਣਾਂ ਅਤੇ ਸੀਮਾਵਾਂ 'ਤੇ ਚਰਚਾ ਕਰੋ। 8

4. ਵਰਤਮਾਨ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਕੰਪਿਊਟਰ ਸਹਾਇਕ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਅਰਥ ਅਤੇ ਦਾਇਰੇ ਦੀ ਚਰਚਾ ਕਰੋ। 8

ਯੂਨਿਟ–III

5. ਧਾਰਨਾਵਾਂ, ਸੰਟੈਕਸ ਅਤੇ ਸਿਖਲਾਈ ਪ੍ਰਭਾਵ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇ ਸੰਕਲਪ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਮਾਡਲ ਦੀ ਚਰਚਾ ਕਰੋ। 8

6. ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਸਿਖਲਾਈ ਮਾਡਲ ਦੇ ਮੂਲ ਭਾਗਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ। 8

ਯੂਨਿਟ–IV

7. ਸਿੱਖਿਆ ਵਿੱਚ ਟੈਲੀਕਾਨਫਰੈਂਸਿੰਗ ਅਤੇ ਇੰਟਰਨੈੱਟ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਅਤੇ ਉਪਯੋਗ ਨੂੰ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਕਰੋ। 8

8. ਉਦਾਹਰਨਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਟੀਚਿੰਗ ਲਰਨਿੰਗ ਨੂੰ ਇੰਟਰਐਕਟਿਵ ਬਣਾਉਣ ਵਿੱਚ ਓਪਨ ਐਜੂਕੇਸ਼ਨਲ ਰਿਸੋਰਸਜ਼ ਅਤੇ ਸੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਆ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ ਕਰੋ। 8

ਯੂਨਿਟ–V

9. ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਉੱਤੇ ਸੰਖੇਪ ਨੋਟ ਲਿਖੋ :
   (a) ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਦੀ ਪੇਸ਼ੇਵਰ ਨੈਤਿਕਤਾ
   (b) ਸਿਮੂਲੇਟਿਡ ਟੀਚਿੰਗ ਦੇ ਗੁਣ ਅਤੇ ਔਗੁਣ
   (c) ਇੰਡਕਟਿਵ ਥਿੰਕਿੰਗ ਮਾਡਲ ਦੇ ਬੁਨਿਆਦੀ ਤੱਤ
   (d) ਸੰਚਾਰ ਦੀਆਂ ਰੁਕਾਵਟਾਂ। $4 \times 2 = 8$

(i) Printed Pages : 4 Roll No. ....

(ii) Questions : 9

Sub. Code : | 8 | 0 | 0 | 4 |

Exam. Code : | 1 | 1 | 0 | 1 |

B.Ed. (Gen.) 1st Semester

(2123)

EDUCATION IN CONTEMPORARY INDIA (In all Mediums)

(Same for USOL Candidates of 1st Sem.)

Paper : F-1.4

Time Allowed : Three Hours] [Maximum Marks : 40

Note :— Attempt **FIVE** questions in all by selecting **ONE** question each from Units I-IV and Q. **9** of Unit-V is compulsory.

UNIT–I

1. Explain various educational provisions envisaged by the Constitution. 8

2. Explain inequality and marginalization in Indian society and how education addresses these issues. 8

UNIT–II

3. Describe recommendations of National Curriculum Framework-2005 with respect to different curricular areas. 8

4. Describe major recommendations of Programme of Action-1992. 8

UNIT–III

5. Explain how Rashtriya Uchatar Shiksha Abhiyan (RUSA) contributes towards improvement in higher education in India. 8

6. Describe the shortcomings of the then existing secondary education and suggestions given by the Secondary Education Commission (1952-53). 8

UNIT–IV

7. Summarize salient features of Right to Education Act-2009. 8

8. Explain various types of Contemporary Indian schools and their functioning. 8

UNIT–V

9. Write short notes on the following :
   (a) Privatization in education
   (b) Major provisions in SSA
   (c) Aims and objectives of NPE-1986
   (d) Globalization and curriculum. 4×2=8

(हिन्दी माध्यम)

नोट :– कुल **पांच** प्रश्न करें। यूनिट I से IV तक प्रत्येक में से **एक** प्रश्न का चयन करें और यूनिट V का प्रश्न नं. **9** अनिवार्य है।

यूनिट–I

1. संविधान द्वारा परिकल्पित विभिन्न शैक्षिक प्रावधानों की व्याख्या करें। 8

2. भारतीय समाज में असमानता और हाशिए पर रहने की व्याख्या करें और शिक्षा इन मुद्दों को कैसे संबोधित करती है ? 8

यूनिट–II

3. विभिन्न पाठ्यचर्या क्षेत्रों के संबंध में राष्ट्रीय पाठ्यचर्या रूपरेखा-2005 की सिफारिशों का वर्णन करें। 8

4. प्रोग्राम ऑफ एक्शन-1992 की प्रमुख सिफ़ारिशों का वर्णन करें। 8

यूनिट–III

5. बताएं कि राष्ट्रीय उच्चतर शिक्षा अभियान (RUSA) भारत में उच्च शिक्षा में सुधार के प्रति कैसे योगदान देता है ? 8

6. तत्कालीन माध्यमिक शिक्षा की कमियाँ एवं माध्यमिक शिक्षा आयोग (1952-53) द्वारा दिये गये सुझावों का वर्णन कीजिये। 8

यूनिट–IV

7. शिक्षा का अधिकार अधिनियम-2009 की मुख्य विशेषताओं का सारांश प्रस्तुत करें। 8

8. विभिन्न प्रकार के समकालीन भारतीय विद्यालयों और उनकी कार्यप्रणाली की व्याख्या करें। 8

यूनिट–V

9. निम्नलिखित पर संक्षिप्त नोट लिखें :

(a) शिक्षा में निजीकरण।

(b) SSA में प्रमुख प्रावधान।

(c) NPE-1986 के लक्ष्य और उद्देश्य।

(d) वैश्वीकरण और पाठ्यक्रम। 4×2=8

(ਪੰਜਾਬੀ ਅਨੁਵਾਦ)

ਨੋਟ :– ਯੂਨਿਟ I ਤੋਂ IV ਹਰੇਕ ਵਿੱਚੋਂ **ਇੱਕ** ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੀ ਚੋਣ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਕੁੱਲ **ਪੰਜ** ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋ ਅਤੇ ਯੂਨਿਟ-V ਦਾ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੰ. **9** ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ।

ਯੂਨਿਟ–I

1. ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੁਆਰਾ ਕਲਪਿਤ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਵਿਦਿਅਕ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ। 8

2. ਭਾਰਤੀ ਸਮਾਜ ਵਿੱਚ ਅਸਮਾਨਤਾ ਅਤੇ ਹਾਸ਼ੀਏ 'ਤੇ ਰਹਿਣ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ ਅਤੇ ਸਿੱਖਿਆ ਇਹਨਾਂ ਮੁੱਦਿਆਂ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਹੱਲ ਕਰਦੀ ਹੈ ? 8

ਯੂਨਿਟ–II

3. ਵੱਖ-ਵੱਖ ਪਾਠਕ੍ਰਮ ਖੇਤਰਾਂ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਪਾਠਕ੍ਰਮ ਫਰੇਮਵਰਕ-2005 ਦੀਆਂ ਸਿਫ਼ਾਰਸ਼ਾਂ ਦਾ ਵਰਨਣ ਕਰੋ। 8

4. ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਆਫ਼ ਐਕਸ਼ਨ-1992 ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਸਿਫ਼ਾਰਸ਼ਾਂ ਦਾ ਵਰਨਣ ਕਰੋ। 8

ਯੂਨਿਟ–III

5. ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ ਕਿ ਕਿਵੇਂ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਉਚਾਤਰ ਸਿੱਖਿਆ ਅਭਿਆਨ (RUSA) ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਉੱਚ ਸਿੱਖਿਆ ਵਿੱਚ ਸੁਧਾਰ ਲਈ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾਉਂਦਾ ਹੈ ? 8

6. ਤਤਕਾਲੀ ਮੌਜੂਦਾ ਸੈਕੰਡਰੀ ਸਿੱਖਿਆ ਦੀਆਂ ਕਮੀਆਂ ਅਤੇ ਸੈਕੰਡਰੀ ਸਿੱਖਿਆ ਕਮਿਸ਼ਨ (1952-53) ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸੁਝਾਵਾਂ ਦਾ ਵਰਨਣ ਕਰੋ। 8

ਯੂਨਿਟ–IV

7. ਸਿੱਖਿਆ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਐਕਟ-2009 ਦੀਆਂ ਮੁੱਖ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਦਾ ਸਾਰ ਦਿਓ। 8

8. ਸਮਕਾਲੀ ਭਾਰਤੀ ਸਕੂਲਾਂ ਦੀਆਂ ਕਈ ਕਿਸਮਾਂ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਕੰਮਕਾਜ ਬਾਰੇ ਦੱਸੋ। 8

ਯੂਨਿਟ–V

9. ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਉੱਤੇ ਸੰਖੇਪ ਨੋਟ ਲਿਖੋ :

   (a) ਸਿੱਖਿਆ ਵਿੱਚ ਨਿੱਜੀਕਰਨ

   (b) SSA ਵਿੱਚ ਮੁੱਖ ਉਪਬੰਧ

   (c) NPE-1986 ਦੇ ਲਕਸ਼ ਅਤੇ ਉਦੇਸ਼

   (d) ਵਿਸ਼ਵੀਕਰਨ ਅਤੇ ਪਾਠਕ੍ਰਮ। 4×2=8

Exam. Code: 1101
Sub. Code: 8005

2024

Bachelor of Education (General)-1st Semester
Paper: F-1.5: ICT Skill Development
(Same for USOL Candidates of 1st Semester)
(In all mediums)

Time allowed: 3 Hours | Max. Marks: 40

NOTE: *Attempt five questions in all, including Question No. IX (Unit-V) which is compulsory and selecting one question each from Unit I -IV.*

x-x-x

UNIT – I

I. Discuss the advantages of computers and outline significance of Computer Education in Indian Schools at higher level. (8)

II. Explain the major elements of Information and Communication Technology with suitable examples. (8)

UNIT – II

III. Compare the features of various types of computers networks with merits and limitations of each. (8)

IV. Distinguish between:-
(a) System software and application software
(b) Offline and online learning (8)

UNIT – III

V. Elaborate on various types and causes of computer virus in detail. (8)

VI. Explain features of word processing software. Write a note on formulas in spreadsheets. (8)

UNIT – IV

VII. Discuss various types of networking. Outline the importance of networking and application in school education. (8)

VIII. Discuss the importance and advantages of social sites with illustrative examples. (8)

UNIT - V

IX. Attempt the following:-
a) List major display devices.
b) Define DOS.
c) List various multimedia tools.
d) What is a blog?
(4×2)

x-x-x

(Hindi and Punjabi versions enclosed) *P.T.O.*

Sub. Code: 8005

नोट: किन्हीं पाँच प्रश्नों के उत्तर दें। प्रत्येक भाग (1-4) से एक–एक प्रश्न का चयन करें। **प्रश्न–9 (भाग–5) अनिवार्य है।**

-*-*-*-

भाग–1

1. कंप्यूटर के लाभों की व्याख्या कीजिए और उच्च स्तर पर भारतीय स्कूलों में कंप्यूटर शिक्षा के महत्व की रूपरेखा तैयार कीजिए।

2. सूचना एवं संचार प्रौद्योगिकी के प्रमुख तत्वों को उपयुक्त उदाहरणों द्वारा स्पष्ट कीजिए।

भाग–2

3. विभिन्न प्रकार के कंप्यूटर नेटवर्क की विशेषताओं और प्रत्येक की योग्यताओं और सीमाओं के साथ तुलना कीजिए।

4. अंतर स्पष्ट कीजिए:–

   (क) सिस्टम सॉफ्टवेयर और एप्लिकेशन सॉफ्टवेयर

   (ख) ऑफलाइन और ऑनलाइन अधिगम

भाग–3

5. कंप्यूटर वायरस के विभिन्न प्रकार और कारणों पर विस्तृत प्रकाश डालिए।

6. वर्ड प्रोसेसिंग सॉफ्टवेयर की विशेषताओं का वर्णन कीजिए। स्प्रेडशीट सूत्रों पर टिप्पणी लिखिए।

भाग–4

7. विभिन्न प्रकार की नेटवर्किंग की व्याख्या कीजिए। स्कूली शिक्षा में नेटवर्किंग और अनुप्रयोग के महत्व को रेखांकित कीजिए।

8. सोशल साइट्स के महत्व और लाभों का उदाहरण सहित विश्लेषण कीजिए।

भाग–5

9. निम्नलिखित प्रश्नों के उत्तर लिखिए:–

   (क) प्रमुख प्रदर्शन उपकरणों की सूची तैयार कीजिए।

   (ख) DOS की परिभाषा लिखिए।

   (ग) विभिन्न मल्टीमीडिया उपकरणों की सूची तैयार कीजिए।

   (घ) ब्लॉग (blog) क्या है?

-*-*-*-

ਨੋਟ: ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੰਬਰ 9 (ਭਾਗ-5) ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ ਅਤੇ ਭਾਗ (1-4) ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ-ਇੱਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੀ ਚੋਣ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਸਾਰਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੁੱਲ ਪੰਜ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋ।

-*-*-*-

ਭਾਗ-1

1. ਕੰਪਿਊਟਰ ਦੇ ਲਾਭਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ ਅਤੇ ਉੱਚ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਭਾਰਤੀ ਸਕੂਲਾਂ ਵਿੱਚ ਕੰਪਿਊਟਰ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇ ਮਹੱਤਵ ਦੀ ਰੂਪਰੇਖਾ ਤਿਆਰ ਕਰੋ।

2. ਸੂਚਨਾ ਅਤੇ ਸੰਚਾਰ ਤਕਨਾਲੋਜੀ ਦੇ ਮੁੱਖ ਤੱਤਾਂ ਨੂੰ ਢੁਕਵੇਂ ਉਦਾਹਰਣਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰੋ।

ਭਾਗ-2

3. ਵੱਖ-ਵੱਖ ਕਿਸਮਾਂ ਦੇ ਕੰਪਿਊਟਰ ਨੈਟਵਰਕਾਂ ਦੀਆਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਅਤੇ ਹਰੇਕ ਦੀਆਂ ਯੋਗਤਾਵਾਂ ਅਤੇ ਸੀਮਾਵਾਂ ਨਾਲ ਤੁਲਨਾ ਕਰੋ।

4. ਅੰਤਰ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰੋ:-

   (ੳ) ਸਿਸਟਮ ਸਾਫਟਵੇਅਰ ਅਤੇ ਐਪਲੀਕੇਸ਼ਨ ਸਾਫਟਵੇਅਰ

   (ਅ) ਔਫਲਾਈਨ ਅਤੇ ਔਨਲਾਈਨ ਅਧਿਗਮ

ਭਾਗ-3

5. ਕੰਪਿਊਟਰ ਵਾਇਰਸ ਦੀਆਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਕਿਸਮਾਂ ਅਤੇ ਕਾਰਨਾਂ 'ਤੇ ਵਿਸਤ੍ਰਿਤ ਚਾਨਣਾ ਪਾਓ।

6. ਵਰਡ ਪ੍ਰੋਸੈਸਿੰਗ ਸੌਫਟਵੇਅਰ ਦੀਆਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕਰੋ। ਸਪ੍ਰੈਡਸ਼ੀਟਾਂ ਵਿੱਚ ਫਾਰਮੂਲੇ ਉੱਤੇ ਟਿੱਪਣੀ ਲਿਖੋ।

ਭਾਗ-4

7. ਨੈੱਟਵਰਕਿੰਗ ਦੀਆਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਕਿਸਮਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ। ਸਕੂਲੀ ਸਿੱਖਿਆ ਵਿੱਚ ਨੈੱਟਵਰਕਿੰਗ ਅਤੇ ਅਨੁਪ੍ਰਯੋਗਾਂ ਦੇ ਮਹੱਤਵ ਦੀ ਰੂਪਰੇਖਾ ਤਿਆਰ ਕਰੋ।

8. ਸਮਾਜਿਕ ਸਾਈਟਾਂ ਦੇ ਮਹੱਤਵ ਅਤੇ ਫਾਇਦਿਆਂ ਦਾ ਉਦਾਹਰਣਾਂ ਨਾਲ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਕਰੋ।

ਭਾਗ-5

9. ਹੇਠਾਂ ਲਿਖੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਉੱਤਰ ਲਿਖੋ:-

   (ੳ) ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਉਪਕਰਣਾਂ ਦੀ ਸੂਚੀ ਤਿਆਰ ਕਰੋ।

   (ਅ) DOS ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਲਿਖੋ।

   (ੲ) ਵੱਖ-ਵੱਖ ਮਲਟੀਮੀਡੀਆ ਉਪਕਰਣਾਂ ਦੀ ਸੂਚੀ ਤਿਆਰ ਕਰੋ।

   (ਸ) ਬਲੌਗ (blog) ਕੀ ਹੈ?

-*-*-*-

(i) Printed Pages : 2

(ii) Questions : 9

Roll No. ....

Sub. Code : | 8 | 0 | 1 | 0 |

Exam. Code : | 1 | 1 | 0 | 1 |

B.Ed. (Gen.) 1st Semester

(2123)

PEDAGOGY OF ENGLISH

(Same for USOL Candidates of 1st Sem.)

Paper -P-1.1/1.2 Opt. (V)

Time Allowed : Three Hours] **[Maximum Marks : 40**

Note :—(1) There are total 5 units in the question paper i.e., Units I, II, III, IV and V.

(2) Units I, II, III and IV carry **TWO** questions with **8** marks each. Candidate is required to attempt **ONE** question from each of the four units.

(3) Unit-V is compulsory carrying **FOUR** short answer type questions with **2** marks each.

UNIT—I

1. Discuss the status of English language in present context. 8

2. Give the difference between Grammar translation method and Direct method and which one is the best method for teaching English in Schools ? 8

UNIT—II

3. Discuss the importance of listening and speaking in language teaching. 8

4. Elaborate the essential marks of good handwriting and importance of writing skills. 8

UNIT—III

5. Discuss the importance of language library in developing reading habits among the students. 8

6. Highlight the meaning, importance and principles of curriculum construction. 8

UNIT—IV

7. Explain the various parts of speech. 8

8. Define antonyms, synonyms and one word substitution and explain, how these can be utilized to improve writing and speaking skills. 8

UNIT—V

9. (1) Meaning of Language. 2

   (2) Consonants and Diphthongs. 2

   (3) Language course Book. 2

   (4) Management of Library. 2

Exam. Code: 1101
Sub. Code: 8008

2024
Bachelor of Education (General)
1st Semester
Paper P-1.1/1.2 [Opt. (iii)]: Pedagogy of Computer Science
(Same for USOL Candidates of 1st Semester)
(In all mediums)

Time allowed: 3 Hours

Max. Marks: 40

NOTE: *Attempt five questions in all, including Question No. IX (Unit-V) which is compulsory and selecting one question each from Unit I -IV.*

x-x-x

UNIT – I

I. Define the terms hardware and software. Differentiate between them. Also give the reasons to relate hardware and software to each other. (2+2+2+2)

II. Discuss the importance of computers in teaching learning process in modern era. (8)

UNIT – II

III. Define the term computer science. Discuss its characteristics. (2+6)

IV. Discuss the relationship of computer with:
(a) Sciences
(b) Mathematics (4+4)

UNIT – III

V. What do you mean by terms aim and objectives? Write objectives of teaching computer science for secondary classes. (2+2+4)

VI. Explain cognitive domain of Bloom's Taxonomy of Educational Objectives in detail. (8)

UNIT – IV

VII. What do you mean by seminar? Discuss the importance of seminar in teaching of Computer Science at Secondary School Stage. (2+6)

VIII. Discuss the relevance of CAL and CML in education using real life examples. (4+4)

UNIT – V

IX. Write a short notes on the following:-
a) Characteristics of computer
b) Psycho-motor domain of Bloom's taxonomy
c) Symposium
d) Nature of computer science (4×2)

x-x-x

(Hindi & Punjabi versions enclosed)

P.T.O.

किन्हीं पाँच प्रश्नों के उत्तर दें। प्रत्येक भाग (1-4) से एक–एक प्रश्न का चयन करें। प्रश्न–9 (भाग–5) अनिवार्य है।

-*-*-*-

भाग–1

हार्डवेयर और सॉफ्टवेयर शब्दों की परिभाषा लिखिए। उनमें अंतर स्पष्ट कीजिए। हार्डवेयर और सॉफ्टवेयर को एक–दूसरे से जोड़ने के कारणों का भी वर्णन कीजिए।

आधुनिक युग में शिक्षण–अधिगम प्रक्रिया में कम्प्यूटर के महत्व का विश्लेषण कीजिए।

भाग–2

कम्प्यूटर विज्ञान शब्द की परिभाषा लिखिए। इसके विशेषताओं की व्याख्या कीजिए।

निम्न का कम्प्यूटर से संबंध की व्याख्या कीजिए –

(क) विज्ञान

(ख) गणित

भाग–3

लक्ष्य और उद्देश्यों से आप क्या समझते हैं? माध्यमिक कक्षाओं में कम्प्यूटर विज्ञान पढ़ाने के उद्देश्यों का विश्लेषण कीजिए।

शैक्षिक उद्देश्यों के ब्लूम वर्गीकरण के संज्ञानात्मक क्षेत्र की विस्तारपूर्वक व्याख्या कीजिए।

भाग–4

संगोष्ठी से आप क्या समझते हैं? माध्यमिक विद्यालय स्तर पर कम्प्यूटर विज्ञान के शिक्षण में संगोष्ठी के महत्व की विवेचना कीजिए।

वास्तविक जीवन के उदाहरणों का उपयोग करके शिक्षा में सी.ए.एल. और सी.एम.एल. की प्रासंगिकता की व्याख्या कीजिए।

भाग–5

निम्नलिखित प्रश्नों पर संक्षिप्त टिप्पणी लिखिए –

(क) कम्प्यूटर के विशेषताएं

(ख) ब्लूम वर्गीकरण का मनःप्रेरक क्षेत्र

(ग) परिचर्चा

(घ) कम्प्यूटर विज्ञान की प्रकृति

-*-*-*-

ਨੋਟ: ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੰਬਰ 9 (ਭਾਗ-5) ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ ਅਤੇ ਭਾ ਵਿਚੋਂ ਇੱਕ-ਇੱਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੀ ਚੋਣ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਵਿਚ ਕੁੱਲ ਪੰਜ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋ।

-*-*-*-

ਭਾਗ-1

1. ਹਾਰਡਵੇਅਰ ਅਤੇ ਸੌਫਟਵੇਅਰ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਲਿਖੋ। ਉਹਨ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰੋ। ਹਾਰਡਵੇਅਰ ਅਤੇ ਸੌਫਟਵੇਅਰ ਨੂੰ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਨਾਲ ਜੋੜ ਦਾ ਵੀ ਵਰਣਨ ਕਰੋ।

2. ਆਧੁਨਿਕ ਯੁੱਗ ਵਿੱਚ ਸਿਖਣ-ਅਧਿਗਮ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਵਿੱ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ ਦਾ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਕਰੋ।

ਭਾਗ-2

3. ਕੰਪਿਊਟਰ ਵਿਗਿਆਨ ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਲਿਖੋ। ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ।

4. ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਦਾ ਕੰਪਿਊਟਰ ਨਾਲ ਸਬੰਧ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰੋ:

(ੳ) ਵਿਗਿਆਨ

(ਅ) ਗਣਿਤ

ਭਾਗ-3

5. ਟੀਚੇ ਅਤੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਤੁਹਾਡਾ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ? ਮਾਧਮਿਕ ਕੰਪਿਊਟਰ ਵਿਗਿਆਨ ਪੜ੍ਹਾਉਣ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਦਾ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਕਰੋ।

6. ਵਿਦਿਅਕ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਬਲੂਮ ਵਰਗੀਕਰਨ ਦੇ ਬੋਧਾਤਮਕ ਵਿਸਤਾਰ ਨਾਲ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ।

ਭਾਗ-4

7. ਸਗੋਸ਼ਠੀ ਤੋਂ ਤੁਹਾਡਾ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ? ਮਾਧਮਿਕ ਸਕੂਲ ਕੰਪਿਊਟਰ ਵਿਗਿਆਨ ਦੀ ਸਿੱਖਿਆ ਵਿੱਚ ਸੰਗੋਸ਼ਠੀ ਦੀ ਵਿਚਾਰ ਵਟਾਂਦਰਾ ਕਰੋ।

8. ਅਸਲ ਜੀਵਨ ਦੀਆਂ ਉਦਾਹਰਣਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਕੇ ਸਿੱ ਸੀ.ਏ.ਐਲ. ਅਤੇ ਸੀ.ਐਮ.ਐਲ. ਦੀ ਸਾਰਥਕਤਾ ਦੀ ਵਿਆਖਿ

ਭਾਗ-5

9. ਹੇਠਾਂ ਲਿਖਿਆ ਉੱਤੇ ਸੰਖੇਪ ਟਿੱਪਣੀ ਲਿਖੋ:-

(ੳ) ਕੰਪਿਊਟਰ ਦੀਆਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ

(ਅ) ਬਲੂਮ ਵਰਗੀਕਰਨ ਦਾ ਮਨੋਪ੍ਰੇਰਣਾਤਮਕ ਖੇਤਰ

(ੲ) ਪਰਿਚਰਚਾ

(ਸ) ਕੰਪਿਊਟਰ ਵਿਗਿਆਨ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ

-*-*-*-

(i) Printed Pages : 4 Roll No. ....

(ii) Questions : 9

Sub. Code : 8 0 2 5

Exam. Code : 1 1 0 1

B.Ed. (Gen.) 1st Semester

(2123)

PEDAGOGY OF SCIENCE (In all Mediums)

(Same for USOL Candidates of 1st Sem.)

Paper–P-1.1/1.2 Opt. (XX)

Time Allowed : Three Hours] **[Maximum Marks : 40**

Note :— Attempt **FIVE** questions in all, selecting **ONE** question from each of the Units I-IV. Unit-V is compulsory comprising of **FOUR** short answer-type questions. All questions carry equal marks.

UNIT–I

1. What do you mean by science ? Discuss the impact of science and technology on society. 4,4

2. Classify the educational objectives into three major domains according to Bloom's Taxonomy. 8

UNIT–II

3. Write short notes on the following methods of teaching Science :
   (i) Lecture cum demonstration method
   (ii) Problem solving method. 4,4

4. Explain Heuristic approach. Discuss its advantages and disadvantages in detail. 2,6

UNIT–III

5. Discuss the principles of selection and use of chalk board as an instructional material. 4,4

6. What is E-learning ? Discuss its various resources with examples. 3,5

UNIT–IV

7. Discuss the concept of MOOC. Explain importance of MOOC for teachers and students. 3,5

8. Write short notes on the following initiatives in science education :
   (i) IISERs
   (ii) HBCSE. 4,4

UNIT–V

9. Write short notes on the following :
   (i) Uses of animation in teaching of science.
   (ii) Differentiate between inductive and deductive learning approach.
   (iii) Formulate cognitive objectives of any topic of science education.
   (iv) Science Olympiads Scheme. 4×2=8

(हिन्दी माध्यम)

नोट :– कुल **पांच** प्रश्न करें। यूनिट I से IV तक प्रत्येक में से **एक** प्रश्न का चयन करें। यूनिट-V में लघुउत्तरीय प्रकार के प्रश्न अनिवार्य है। **सभी** प्रश्नों के समान अंक हैं।

यूनिट–I

1. विज्ञान से आप क्या समझते हैं ? समाज पर विज्ञान और प्रौद्योगिकी के प्रभाव पर चर्चा करें। 4,4

2. ब्लूम के वर्गीकरण के अनुसार शैक्षिक उद्देश्यों को तीन प्रमुख कार्यक्षेत्र में वर्गीकृत करें। 8

यूनिट–II

3. विज्ञान पढ़ाने की निम्नलिखित पद्धतियों पर संक्षिप्त नोट लिखें :
   (i) व्याख्यान सह प्रदर्शन पद्धति
   (ii) समस्या समाधान पद्धति। 4,4

4. अनुमानी दृष्टिकोण को समझाइये। इसके फायदे और नुकसान पर विस्तार से चर्चा करें। 2,6

यूनिट–III

5. शिक्षण सामग्री के रूप में चॉक बोर्ड के चयन और उपयोग के सिद्धांतों पर चर्चा करें। 4,4

6. ई-लर्निंग क्या है ? इसके विभिन्न स्रोतों की उदाहरणों सहित चर्चा करें। 3,5

यूनिट–IV

7. MOOC की अवधारणा पर चर्चा करें। शिक्षकों और छात्रों के लिए MOOC के महत्व को समझाइये। 3,5

8. विज्ञान शिक्षण में निम्नलिखित पहलों पर संक्षिप्त नोट लिखें :
   (i) IISERs
   (ii) HBCSE. 4,4

यूनिट–V

9. निम्नलिखित पर संक्षिप्त नोट लिखें :
   (i) विज्ञान के शिक्षण में एनीमेशन का उपयोग।
   (ii) आगमनात्मक और निगमनात्मक सीखने के दृष्टिकोण के बीच अंतर करें।
   (iii) विज्ञान शिक्षण के किसी भी विषय का संज्ञानात्मक उद्देश्य तैयार करना।
   (iv) विज्ञान ओलंपियाड योजना। 4×2=8

(ਪੰਜਾਬੀ ਅਨੁਵਾਦ)

ਨੋਟ :— ਯੂਨਿਟ-I-IV ਹਰੇਕ ਵਿੱਚੋਂ **ਇੱਕ** ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੀ ਚੋਣ ਕਰਕੇ, ਕੁੱਲ **ਪੰਜ** ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋ। ਯੂਨਿਟ-V ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ। ਜਿਸ ਵਿੱਚ **ਚਾਰ** ਲਘੂ ਉੱਤਰ-ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਹਨ। ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਅੰਕ ਹਨ।

ਯੂਨਿਟ–I

1. ਵਿਗਿਆਨ ਤੋਂ ਤੁਹਾਡਾ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ ? ਸਮਾਜ ਉੱਤੇ ਵਿਗਿਆਨ ਅਤੇ ਤਕਨਾਲੋਜੀ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ ਕਰੋ। 4,4

2. ਬਲੂਮ ਦੇ ਵਰਗੀਕਰਨ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਵਿਦਿਅਕ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਤਿੰਨ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਵਿੱਚ ਸ਼੍ਰੇਣੀਬੱਧ ਕਰੋ। 8

ਯੂਨਿਟ–II

3. ਵਿਗਿਆਨ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਾਉਣ ਦੇ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਤਰੀਕਿਆਂ 'ਤੇ ਸੰਖੇਪ ਨੋਟ ਲਿਖੋ :
   (i) ਲੈਕਚਰ ਕਮ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਵਿਧੀ
   (ii) ਸਮੱਸਿਆ ਹੱਲ ਕਰਨ ਦਾ ਤਰੀਕਾ। 4,4

4. ਅਨੁਮਾਨੀ ਪਹੁੰਚ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ। ਇਸਦੇ ਫਾਇਦਿਆਂ ਅਤੇ ਨੁਕਸਾਨਾਂ ਬਾਰੇ ਵਿਸਥਾਰ ਵਿੱਚ ਚਰਚਾ ਕਰੋ। 2,6

ਯੂਨਿਟ–III

5. ਹਿਦਾਇਤ ਸਮੱਗਰੀ ਵਜੋਂ ਚਾਕ ਬੋਰਡ ਦੀ ਚੋਣ ਅਤੇ ਵਰਤੋਂ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ 'ਤੇ ਚਰਚਾ ਕਰੋ। 4,4

6. ਈ-ਲਰਨਿੰਗ ਕੀ ਹੈ ? ਇਸਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸਰੋਤਾਂ ਦੀ ਉਦਾਹਰਣਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਚਰਚਾ ਕਰੋ। 3,5

ਯੂਨਿਟ–IV

7. MOOC ਦੀ ਧਾਰਨਾ ਦੀ ਚਰਚਾ ਕਰੋ। ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਅਤੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਲਈ MOOC ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ ਬਾਰੇ ਦੱਸੋ। 3,5

8. ਵਿਗਿਆਨ ਸਿੱਖਿਆ ਵਿੱਚ ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਪਹਿਲਕਦਮੀਆਂ 'ਤੇ ਸੰਖੇਪ ਨੋਟ ਲਿਖੋ :
   (i) IISERs
   (ii) HBCSE. 4,4

ਯੂਨਿਟ–V

9. ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਉੱਤੇ ਸੰਖੇਪ ਨੋਟ ਲਿਖੋ :
   (i) ਵਿਗਿਆਨ ਦੀ ਸਿੱਖਿਆ ਵਿੱਚ ਐਨੀਮੇਸ਼ਨ ਦੀ ਵਰਤੋਂ।
   (ii) ਆਗਮਨਾਤਮਕ ਅਤੇ ਨਿਗਮਨਾਤਮਕ ਸਿੱਖਣ ਦੀ ਪਹੁੰਚ ਵਿੱਚ ਅੰਤਰ ਕਰੋ।
   (iii) ਵਿਗਿਆਨ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਸ਼ੇ ਦੇ ਬੋਧਾਤਮਕ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਕਰੋ।
   (iv) ਵਿਗਿਆਨ ਓਲੰਪੀਆਡਸ ਯੋਜਨਾ। $4 \times 2 = 8$

Exam. Code: 1101
Sub. Code: 8016

2014

Bachelor of Education (General)-First Semester
Paper-P-1.1/1.2 [Opt. (xi)]: Pedagogy of Home Science
(Same for USOL Candidates of 1st Semester)
(In all mediums)

Time allowed: 3 Hours

Max. Marks: 40

NOTE: *Attempt five questions in all, including Question No. IX (Unit-V) which is compulsory and selecting one question each from Unit I -IV.*

x-x-x

UNIT – I

I. Home Science is science as well as art. Discuss the nature of Home Science in the light of this statement. (8)

II. Explain the linkages of Home Science with other disciplines. (8)

UNIT - II

III. Explain the three domains of educational objectives in the light of Bloom's Taxonomy. (8)

IV. Evaluate the existing curriculum of Home Science at Secondary level and gives suggestions for its improvement. (8)

UNIT - III

V. Discuss the significance of project method in teaching of Home Science in the light of its merits and limitations. (8)

VI. Analyze the content and pedagogy of any topic of Home Science of Secondary level. (8)

UNIT - IV

VII. Enlist the functions and sources of macro and micro nutrients. (8)

VIII. Explain the care and maintenance of cotton, wool and silk garments. (8)

UNIT - V

IX. Write short notes on the following:-

(a) Comment on the statement 'Home Science is a dynamic body of knowledge'.

(b) Guidelines for making Rangoli.

(c) Enlist the elements of art in Interior Decoration.

(d) Significance of Child centered methods of teaching. (4×2)

x-x-x

(Hindi and Punjabi versions enclosed)

P.T.O.

नोट: किन्हीं पाँच प्रश्नों के उत्तर दें। प्रत्येक भाग (1-4) से एक–एक प्रश्न का चयन करें। प्रश्न–9 (भाग–5) अनिवार्य है।

-*-*-*-

भाग–1

1. गृह विज्ञान विज्ञान के साथ–साथ कला भी है। इस कथन के प्रकाश में गृह विज्ञान की प्रकृति की विवेचना कीजिए।

2. अन्य विषयों के साथ गृह विज्ञान के संबंधों की व्याख्या कीजिए।

भाग–2

3. ब्लूम वर्गीकरण के प्रकाश में शैक्षिक उद्देश्यों के तीन प्रमुख क्षेत्रों की विवेचना कीजिए।

4. माध्यमिक स्तर पर गृह विज्ञान के मौजूदा पाठ्यक्रम का मूल्यांकन कीजिए और उसमें सुधार के लिए सुझाव दीजिए।

भाग–3

5. गृह विज्ञान के शिक्षण में परियोजना पद्धति के गुणों और सीमाओं के प्रकाश में इसके महत्व की व्याख्या कीजिए।

6. माध्यमिक स्तर के गृह विज्ञान के किसी भी विषय की सामग्री और शिक्षाशास्त्र का विश्लेषण कीजिए।

भाग–4

7. स्थूल और सूक्ष्म पोषक तत्वों के कार्यों और स्रोतों को सूचीबद्ध कीजिए।

8. सूती, ऊनी और रेशमी कपड़ों की देखभाल और रखरखाव के बारे में लिखिए।

भाग–5

9. निम्नलिखित प्रश्नों पर संक्षिप्त टिप्पणी लिखिए:–

(क) 'गृह विज्ञान, ज्ञान का एक गतिशील निकाय है' कथन पर टिप्पणी लिखिए।

(ख) रंगोली बनाने के लिए दिशानिर्देश।

(ग) आंतरिक सजावट में कला के तत्वों को सूचीबद्ध कीजिए।

(घ) शिक्षण में बाल केन्द्रित विधियों का महत्व।

-*-*-*-

ਨੋਟ: ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੰਬਰ 9 (ਭਾਗ-5) ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ ਅਤੇ ਭਾਗ (1-4) ਵਿਚ ਭਿੰਨ-ਭਿੰਨ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੀ ਚੋਣ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਸਮਚਿਆਂ ਵਿਚ ਕੁੱਲ ਪੰਜ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋ।

-*-*-*-

ਭਾਗ-1

1. ਗ੍ਰਹਿ ਵਿਗਿਆਨ, ਵਿਗਿਆਨ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਕਲਾ ਵੀ ਹੈ। ਇਸ ਕਥਨ ਦੇ ਚਾਨਣੇ ਵਿੱਚ ਗ੍ਰਹਿ ਵਿਗਿਆਨ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਵਟਾਂਦਰਾ ਕਰੋ।

2. ਗ੍ਰਹਿ ਵਿਗਿਆਨ ਦੇ ਹੋਰ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ।

ਭਾਗ-2

3. ਬਲੂਮ ਵਰਗੀਕਰਨ ਦੇ ਚਾਨਣੇ ਵਿੱਚ ਵਿਦਿਅਕ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਤਿੰਨ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਖੇਤਰਾਂ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਵਟਾਂਦਰਾ ਕਰੋ।

4. ਸੈਕੰਡਰੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਗ੍ਰਹਿ ਵਿਗਿਆਨ ਦੇ ਮੌਜੂਦਾ ਪਾਠਕ੍ਰਮ ਦਾ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕਰੋ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਸੁਧਾਰ ਲਈ ਸੁਝਾਅ ਦਿਓ।

ਭਾਗ-3

5. ਗ੍ਰਹਿ ਵਿਗਿਆਨ ਦੇ ਅਧਿਆਪਨ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਵਿਧੀ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ ਨੂੰ ਇਸਦੇ ਗੁਣਾਂ ਅਤੇ ਸੀਮਾਵਾਂ ਦੇ ਚਾਨਣੇ ਵਿੱਚ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ।

6. ਸੈਕੰਡਰੀ ਪੱਧਰ ਦੇ ਗ੍ਰਹਿ ਵਿਗਿਆਨ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਸ਼ੇ ਦੀ ਸਮੱਗਰੀ ਅਤੇ ਸਿੱਖਿਆ ਸ਼ਾਸਤਰ ਦਾ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਕਰੋ।

ਭਾਗ-4

7. ਸਥੂਲ ਅਤੇ ਸੂਖਮ ਪੋਸ਼ਟਿਕ ਤੱਤਾਂ ਦੇ ਕਾਰਜਾਂ ਅਤੇ ਸਰੋਤਾਂ ਦੀ ਸੂਚੀ ਤਿਆਰ ਕਰੋ।

8. ਸੂਤੀ, ਉੱਨੀ ਅਤੇ ਰੇਸ਼ਮੀ ਕੱਪੜਿਆਂ ਦੀ ਸੰਭਾਲ ਅਤੇ ਰੱਖ-ਰਖਾਅ ਬਾਰੇ ਲਿਖੋ।

ਭਾਗ-5

9. ਹੇਠਾਂ ਲਿਖਿਆ ਉੱਤੇ ਸੰਖੇਪ ਟਿੱਪਣੀ ਲਿਖੋ:–

(ੳ) 'ਗ੍ਰਹਿ ਵਿਗਿਆਨ, ਗਿਆਨ ਦੀ ਇੱਕ ਗਤੀਸ਼ੀਲ ਵਿਧਾ ਹੈ' ਕਥਨ 'ਤੇ ਟਿੱਪਣੀ ਲਿਖੋ।

(ਅ) ਰੰਗੋਲੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼।

(ੲ) ਅੰਦਰੂਨੀ ਸਜਾਵਟ ਵਿੱਚ ਕਲਾ ਦੇ ਤੱਤਾਂ ਨੂੰ ਸੂਚੀਬੱਧ ਕਰੋ।

(ਸ) ਪੜ੍ਹਾਉਣ ਦੇ ਬਾਲ ਕੇਂਦਰਿਤ ਤਰੀਕਿਆਂ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ।

-*-*-*-

(i) Printed Pages : 4 Roll No. ....

(ii) Questions : 9

Sub. Code : | 8 | 0 | 2 | 6 |

Exam. Code : | 1 | 1 | 0 | 1 |

B.Ed. (Gen.) 1st Semester

(2123)

PEDAGOGY OF SOCIAL STUDIES (In all Mediums)

(Same for USOL Candidates of 1st Sem.)

Paper : P-1.1/1.2 Opt. (XXI)

Time Allowed : Three Hours] **[Maximum Marks : 40**

Note :— Attempt **ONE** question each from Units I to IV. Unit-V is compulsory.

UNIT–I

1. Discuss the nature and scope of social studies with examples. 4+4

2. What are various aims and objectives of teaching social studies at middle school level with special reference to Bloom's Taxonomy ? Explain. 8

UNIT–II

3. Compare and contrast project method and problem solving method by taking example. 8

4. Explain the following techniques of teaching with special reference to social studies subject :

   (a) Explanation

   (b) Field trip. 4+4

UNIT–III

5. Discuss issues of social studies curriculum of secondary stage. State recommendations given by NCF 2005 in this regard. 4+4

6. Explain Dale's cone of experiences with example. 8

UNIT–IV

7. Discuss the need and importance of e-learning in current times. 4+4

8. What is constructivist approach ? Discuss its strengths and limitations. 2+3+3

UNIT–V

9. Short answer type questions :

   (a) Correlation between social studies and mathematics. 2

   (b) What is supervised study ? 2

   (c) Examples of multimedia as teaching aid in social studies teaching. 2

   (d) What is cooperative learning ? 2

(हिन्दी माध्यम)

नोट :– यूनिट I से IV तक प्रत्येक में से एक प्रश्न करें। यूनिट-V अनिवार्य है।

यूनिट–I

1. सामाजिक अध्ययन के स्वरूप और दायरे पर उदाहरण सहित चर्चा करें। 4+4

2. ब्लूम के वर्गीकरण के विशेष संदर्भ में माध्यमिक स्कूल स्तर पर सामाजिक अध्ययन पढ़ाने के विभिन्न लक्ष्य और उद्देश्य क्या हैं ? व्याख्या करें। 8

यूनिट–II

3. उदाहरण लेकर परियोजना पद्धति और समस्या समाधान पद्धति की तुलना करें। 8

4. सामाजिक अध्ययन विषय के विशेष संदर्भ में शिक्षण की निम्नलिखित तकनीकों की व्याख्या करें :

   (a) स्पष्टीकरण

   (b) फील्ड यात्रा। 4+4

यूनिट–III

5. माध्यमिक स्तर के सामाजिक अध्ययन पाठ्यक्रम के मुद्दों पर चर्चा करें। इस संबंध में NCF 2005 द्वारा दी गई सिफारिशों को बताएं। 4+4

6. डेल के अनुभवों के शंकु को उदाहरण सहित समझाइये। 8

यूनिट–IV

7. वर्तमान समय में ई-लर्निंग की आवश्यकता एवं महत्व पर चर्चा करें। 4+4

8. रचनावादी दृष्टिकोण क्या है ? इसकी शक्तियों और सीमाओं पर चर्चा करें। 2+3+3

यूनिट–V

9. लघुउत्तरीय प्रश्न :
   (a) सामाजिक अध्ययन और गणित के बीच सहसंबंध। 2
   (b) निरीक्षण अध्ययन क्या है ? 2
   (c) सामाजिक अध्ययन शिक्षण में शिक्षण सहायता के रूप में मल्टीमीडिया का उदाहरण। 2
   (d) सहकारी शिक्षा क्या है ? 2

(ਪੰਜਾਬੀ ਅਨੁਵਾਦ)

ਨੋਟ :— ਯੂਨਿਟ-I ਤੋਂ IV ਤੱਕ ਹਰੇਕ ਵਿੱਚੋਂ **ਇੱਕ** ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋ। ਯੂਨਿਟ-V ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ।

ਯੂਨਿਟ–I

1. ਉਦਾਹਰਣਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਸਮਾਜਿਕ ਅਧਿਐਨ ਦੇ ਸਰੂਪ ਅਤੇ ਦਾਇਰੇ ਦੀ ਚਰਚਾ ਕਰੋ। 4+4

2. ਬਲੂਮ ਦੇ ਵਰਗੀਕਰਨ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸੰਦਰਭ ਦੇ ਨਾਲ ਮਿਡਲ ਸਕੂਲ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਸਮਾਜਿਕ ਅਧਿਐਨ ਸਿਖਾਉਣ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਲਕਸ਼ ਅਤੇ ਉਦੇਸ਼ ਕੀ ਹਨ ? ਸਮਝਾਓ। 8

ਯੂਨਿਟ–II

3. ਉਦਾਹਰਣ ਲੈ ਕੇ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਵਿਧੀ ਅਤੇ ਸਮੱਸਿਆ ਹੱਲ ਕਰਨ ਦੇ ਢੰਗ ਦੀ ਤੁਲਨਾ ਅਤੇ ਅੰਤਰ ਕਰੋ। 8

4. ਸਮਾਜਿਕ ਅਧਿਐਨ ਵਿਸ਼ੇ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸੰਦਰਭ ਨਾਲ ਅਧਿਆਪਨ ਦੀਆਂ ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਤਕਨੀਕਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ :

   (a) ਵਿਆਖਿਆ

   (b) ਖੇਤਰੀ ਯਾਤਰਾ। 4+4

ਯੂਨਿਟ–III

5. ਸੈਕੰਡਰੀ ਪੜਾਅ ਦੇ ਸਮਾਜਿਕ ਅਧਿਐਨ ਪਾਠਕ੍ਰਮ ਦੇ ਮੁੱਦਿਆਂ 'ਤੇ ਚਰਚਾ ਕਰੋ। ਇਸ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ NCF 2005 ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਿਫ਼ਾਰਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਦੱਸੋ। 4+4

6. ਉਦਾਹਰਨ ਦੇ ਨਾਲ ਡੇਲ ਦੇ ਤਜ਼ਰਬਿਆਂ ਦੇ ਕੋਨ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ। 8

ਯੂਨਿਟ–IV

7. ਵਰਤਮਾਨ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਈ-ਲਰਨਿੰਗ ਦੀ ਲੋੜ ਅਤੇ ਮਹੱਤਵ ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ ਕਰੋ। 4+4

8. ਰਚਨਾਤਮਕ ਪਹੁੰਚ ਕੀ ਹੈ ? ਇਸ ਦੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਅਤੇ ਸੀਮਾਵਾਂ 'ਤੇ ਚਰਚਾ ਕਰੋ। 2+3+3

ਯੂਨਿਟ–V

9. ਲਘੂ-ਉੱਤਰੀ ਪ੍ਰਸ਼ਨ :

   (a) ਸਮਾਜਿਕ ਅਧਿਐਨ ਅਤੇ ਗਣਿਤ ਵਿਚਕਾਰ ਸੰਬੰਧ। 2

   (b) ਨਿਰੀਖਣ ਕੀਤਾ ਅਧਿਐਨ ਕੀ ਹੈ ? 2

   (c) ਸਮਾਜਿਕ ਅਧਿਐਨ ਅਧਿਆਪਨ ਵਿੱਚ ਅਧਿਆਪਨ ਸਹਾਇਤਾ ਵਜੋਂ ਮਲਟੀਮੀਡੀਆ ਦੀਆਂ ਉਦਾਹਰਨਾਂ। 2

   (d) ਸਹਿਕਾਰੀ ਸਿਖਲਾਈ ਕੀ ਹੈ ? 2

Exam. Code: 1101
Sub. Code: 8019

2014

Bachelor of Education (General)-First Semester

Paper –P-1.1/1.2 [Opt. (xiv)]: Pedagogy of Music

(Same for USOL Candidates of 1st Semester)

(In all mediums)

Time allowed: 3 Hours   Max. Marks: 40

NOTE: *Attempt five questions in all, including Question No. IX (Unit-V) which is compulsory and selecting one question each from Unit I -IV.*

x-x-x

UNIT – I

I. Discuss the ways to popularize Indian Classical and light Music in educational institutions. (8)

II. "Music helps in developing children's overall personality." In light of this statement, discuss the aims and objectives of teaching music in schools. (8)

UNIT - II

III. Define Voice culture and elaborate its significance. (2, 6)

IV. What are the different methods of teaching music? Explain the most appropriate method to teach 'Tala' at secondary level and give reasons. (4,4)

UNIT - III

V. Explain the concept and importance of unit plan. (4,4)

VI. How would you evaluate the practical knowledge of the students? Discuss with relevant examples. (8)

UNIT - IV

VII. Describe Ekgun and Dugun of Teentala and Chartala. (4,4)

VIII. Elaborate different parts of Sitar with the help of diagram. (8)

UNIT - V

IX. Write Short notes on:-

a) Raga 'Bhairav'

b) Larynx

c) Importance of Lesson Plan

d) Significance of music in our daily life (4×2)

x-x-x

(Hindi and Punjabi versions enclosed)

P.T.O.

नोट: किन्हीं पाँच प्रश्नों के उत्तर दें। प्रत्येक भाग (1-4) से एक–एक प्रश्न का चयन करें। प्रश्न–9 (भाग–5) अनिवार्य है।

-*-*-*-

भाग–1

1. शैक्षणिक संस्थानों में भारतीय शास्त्रीय और भाव संगीत को लोकप्रिय बनाने की विधियों की व्याख्या कीजिए।

2. ''संगीत बच्चों के संपूर्ण व्यक्तित्व के विकास में मदद करता है।'' इस कथन के प्रकाश में विद्यालयों में संगीत सिखाने के लक्ष्य एवं उद्देश्यों की विवेचना कीजिए।

भाग–2

3. आवाज संस्कृति की परिभाषा लिखिए और इसके महत्व का विस्तृत वर्णन कीजिए।

4. संगीत शिक्षण की विभिन्न विधियाँ क्या हैं? माध्यमिक स्तर पर 'ताल' सिखाने की सबसे उपयुक्त विधि स्पष्ट कीजिए तथा कारण लिखिए।

भाग–3

5. इकाई योजना की अवधारणा एवं महत्व की विवेचना कीजिए।

6. आप विद्यार्थियों के व्यावहारिक ज्ञान का मूल्यांकन कैसे करेंगे? प्रासंगिक उदाहरणों के साथ स्पष्ट कीजिए।

भाग–4

7. तीनताल और चारताल के एकगुन और दुगुन का वर्णन कीजिए।

8. सितार के विभिन्न भागों को चित्र की सहायता से स्पष्ट कीजिए।

भाग–5

9. निम्नलिखित प्रश्नों पर संक्षिप्त टिप्पणी लिखिए:–

   (क) राग 'भैरव'

   (ख) स्वरयंत्र

   (ग) पाठ योजना का महत्व

   (घ) हमारे दैनिक जीवन में संगीत का महत्व

-*-*-*-

ਨੋਟ: ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੰਬਰ 9 (ਭਾਗ-5) ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ ਅਤੇ ਭਾਗ (1-4) ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ-ਇੱਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੀ ਚੋਣ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਸਾਰਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੁੱਲ ਪੰਜ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋ।

-*-*-*-

ਭਾਗ-1

1. ਵਿਦਿਅਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਭਾਰਤੀ ਸ਼ਾਸਤਰੀ ਅਤੇ ਭਾਵ ਸੰਗੀਤ ਨੂੰ ਹਰਮਨ ਪਿਆਰਾ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਵਿਧੀਆਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ।

2. "ਸੰਗੀਤ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਸਮੁੱਚੀ ਸ਼ਖਸੀਅਤ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਵਿੱਚ ਮਦਦ ਕਰਦਾ ਹੈ।" ਇਸ ਕਥਨ ਦੇ ਚਾਨਣੇ, ਸਕੂਲਾਂ ਵਿੱਚ ਸੰਗੀਤ ਸਿਖਾਉਣ ਦੇ ਟੀਚਿਆਂ ਅਤੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਵਟਾਂਦਰਾ ਕਰੋ।

ਭਾਗ-2

3. ਆਵਾਜ਼ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤੀ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਲਿਖੋ ਅਤੇ ਇਸਦੀ ਮਹੱਤਤਾ ਦਾ ਵਿਸਤ੍ਰਿਤ ਵਰਣਨ ਕਰੋ।

4. ਸੰਗੀਤ ਅਧਿਆਪਨ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਤਰੀਕੇ ਕੀ ਹਨ? ਸੈਕੰਡਰੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ 'ਤਾਲ' ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਾਉਣ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਢੁਕਵਾਂ ਤਰੀਕਾ ਦੱਸੋ ਅਤੇ ਕਾਰਨ ਦੱਸੋ।

ਭਾਗ-3

5. ਇਕਾਈ ਯੋਜਨਾ ਦੀ ਧਾਰਨਾ ਅਤੇ ਮਹੱਤਤਾ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਵਟਾਂਦਰਾ ਕਰੋ।

6. ਤੁਸੀਂ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੇ ਵਿਹਾਰਕ ਗਿਆਨ ਦਾ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕਿਵੇਂ ਕਰੋਗੇ? ਸੰਬੰਧਿਤ ਉਦਾਹਰਣਾਂ ਨਾਲ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰੋ।

ਭਾਗ-4

7. ਤੀਨਤਾਲ ਅਤੇ ਚਾਰਤਾਲ ਦੇ ਏਕਗੁਨ ਅਤੇ ਦੁਗੁਨ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕਰੋ।

8. ਸਿਤਾਰ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਹਿੱਸਿਆਂ ਨੂੰ ਚਿੱਤਰ ਦੀ ਮਦਦ ਨਾਲ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰੋ।

ਭਾਗ-5

9. ਹੇਠਾਂ ਲਿਖਿਆ ਉੱਤੇ ਸੰਖੇਪ ਟਿੱਪਣੀ ਲਿਖੋ:-

   (ੳ) ਰਾਗ 'ਭੈਰਵ'

   (ਅ) ਸੁਰਯੰਤਰ

   (ੲ) ਪਾਠ ਯੋਜਨਾ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ

   (ਸ) ਸਾਡੇ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਜੀਵਨ ਵਿੱਚ ਸੰਗੀਤ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ

-*-*-*-

(i) Printed Pages : 4

(ii) Questions : 9

Roll No. ....

Sub. Code : | 8 | 0 | 0 | 7 |

Exam. Code : | 1 | 1 | 0 | 1 |

B.Ed. (Gen.) 1st Semester

(2123)

PEDAGOGY OF COMMERCE (In all Mediums)

(Same for USOL Candidates of 1st Sem.)

Paper : P–1.1/1.2 Opt. (II)

Time Allowed : Three Hours] [Maximum Marks : 40

Note :— Attempt **FIVE** questions in all, selecting **ONE** question from each Unit. Unit V is compulsory. All questions carry equal marks.

UNIT—I

I. What do you mean by Commerce ? Explain about the correlation of Commerce with Social Science. 8

II. Write about the place of Commerce in Secondary School Curriculum. 8

UNIT—II

III. Describe about the Inductive Deductive Method with the help of suitable examples. 8

IV. Write about the importance of excursions and field trips in Commerce teaching. 8

UNIT—III

V. What do you mean by Instructional Material ? Describe about the criterion for the selection of effective instructional material. 8

VI. Discuss about the concept and uses of Diagnostic tests. 8

UNIT—IV

VII. What is Internship ? How does it important for Commerce students ? 8

VIII. Describe about the role of Multimedia in learning Commerce. 8

UNIT—V

IX. Write short notes on the following :

(i) Instructional objectives

(ii) Brainstorming

(iii) Achievement Test

(iv) Role of Workshops. 4×2=8

(हिन्दी माध्यम)

नोट :— प्रत्येक यूनिट से **एक** प्रश्न चुनाव करते हुए कुल **पांच** प्रश्न करें। यूनिट-V अनिवार्य है। प्रत्येक प्रश्न के अंक समान हैं।

यूनिट—I

I. वाणिज्य से क्या तात्पर्य है ? सामाजिक विज्ञान के साथ वाणिज्य का सहसंबंध स्थापित कीजिये। 8

II. विद्यालयी पाठ्यक्रम में वाणिज्य का स्थान निर्धारण कीजिये। 8

यूनिट—II

III. उचित उदाहरणों के माध्यम से आगमनात्मक व निगमनात्मक विधि का वर्णन कीजिये। 8

IV. वाणिज्य शिक्षण में भ्रमण एवं अध्ययन यात्रा के महत्व पर प्रकाश डालिए। 8

यूनिट—III

V. अनुदेशात्मक सामग्री से आप क्या समझते है ? प्रभावशाली अनुदेशात्मक सामग्री के चुनाव में प्रयुक्त किए जानेवाले नीति निर्धारक नियमों की जानकारी दीजिये। 8

VI. निदानात्मक परीक्षण के सम्प्रत्यय व उपयोग के बारे में लिखिये। 8

यूनिट—IV

VII. प्रशिक्षण से क्या तात्पर्य है ? वाणिज्य के छात्रों के लिए इसका महत्व सिद्ध करें। 8

VIII. वाणिज्य अध्ययन में बहुआयामी माध्यमों की भूमिका निर्धारित कीजिये। 8

यूनिट—V

IX. निम्न पर संक्षिप्त टिप्पणी कीजिये :—

(i) अनुदेशात्मक उद्देश्य

(ii) मन्थनशीलता

(iii) निष्पत्ति परीक्षा

(iv) कार्यशाला की भूमिका। 4×2=8

(ਪੰਜਾਬੀ ਅਨੁਵਾਦ)

ਨੋਟ :— ਹਰੇਕ ਯੂਨਿਟ ਵਿੱਚੋਂ **ਇੱਕ** ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੀ ਚੋਣ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਕੁੱਲ **ਪੰਜ** ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋ। ਯੂਨਿਟ-V ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ। ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਅੰਕ ਹਨ।

ਯੂਨਿਟ-I

I. ਵਣਜ ਤੋਂ ਤੁਹਾਡਾ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ ? ਸਮਾਜਿਕ ਵਿਗਿਆਨ ਨਾਲ ਵਣਜ ਦੇ ਸਹਿ-ਸੰਬੰਧ ਨੂੰ ਸਥਾਪਿਤ ਕਰੋ। 8

II. ਸੈਕੰਡਰੀ ਸਕੂਲ ਪਾਠਕ੍ਰਮ ਵਿੱਚ ਵਣਜ ਦਾ ਸਥਾਨ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਕਰੋ। 8

[Turn over

ਯੂਨਿਟ-II

III. ਉਚਿਤ ਉਦਾਹਰਣਾਂ ਨਾਲ ਆਗਮਨਾਤਮਕ ਅਤੇ ਨਿਗਮਨਾਤਮਕ ਵਿਧੀ ਦਾ ਵਰਨਣ ਕਰੋ। 8

IV. ਵਣਜ ਦੇ ਅਧਿਆਪਨ ਵਿੱਚ ਸੈਰ-ਸਪਾਟੇ ਅਤੇ ਅਧਿਐਨ ਯਾਤਰਾ ਦੇ ਮਹੱਤਵ 'ਤੇ ਰੋਸ਼ਨੀ ਪਾਓ। 8

ਯੂਨਿਟ-III

V. ਅਨੁਦੇਸ਼ਾਤਮਕ ਸਮੱਗਰੀ ਤੋਂ ਤੁਸੀਂ ਕੀ ਸਮਝਦੇ ਹੋ ? ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਅਨੁਦੇਸ਼ਾਤਮਕ ਸਮੱਗਰੀ ਦੀ ਚੋਣ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਯੁਕਤ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਨੀਤੀ-ਨਿਰਧਾਰਕ ਨਿਯਮਾਂ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿਓ। 8

VI. ਰੋਗ ਲੱਛਣ ਸੰਬੰਧੀ ਜਾਂਚ ਦੇ ਸੰਕਲਪ ਅਤੇ ਉਪਯੋਗ ਬਾਰੇ ਲਿਖੋ। 8

ਯੂਨਿਟ-IV

VII. ਇੰਟਰਾਸ਼ਿਪ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ ? ਵਣਜ ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਲਈ ਇਸਦਾ ਮਹੱਤਵ ਸਿੱਧ ਕਰੋ। 8

VIII. ਵਣਜ ਅਧਿਐਨ ਲਈ ਬਹੁਆਯਾਮੀ ਸਾਧਨਾਂ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਕਰੋ। 8

ਯੂਨਿਟ-V

IX. ਨਿਮਨਲਿਖਤ 'ਤੇ ਸੰਖੇਪ ਨੋਟ ਲਿਖੋ :

(i) ਅਨੁਦੇਸ਼ਾਤਮਕ ਉਦੇਸ਼

(ii) ਮੰਥਨਸ਼ੀਲਤਾ

(iii) ਉਪਲੱਬਧੀ ਪਰੀਖਿਆ

(iv) ਕਾਰਜਸ਼ਾਲਾ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ। $4 \times 2 = 8$

(i) Printed Pages : 4 Roll No. ....

(ii) Questions : 9

Sub. Code : | 8 | 0 | 1 | 3 |

Exam. Code : | 1 | 1 | 0 | 1 |

B.Ed. (Gen.) 1st Semester

(2123)

PEDAGOGY OF PHYSICAL EDUCATION (In all Mediums)

(Same for USOL Candidates of 1st Sem.)

Paper–P-1.1/1.2 Opt. (VIII)

Time Allowed : Three Hours] **[Maximum Marks : 40**

Note :— Attempt **FIVE** questions in all, including Question No. 9 (Unit-V) which is compulsory and selecting **ONE** question each from Units I-IV.

UNIT–I

1. Define Physical Education. Write down the importance of Physical Education in present time. 2+6=8

2. Describe the relationship among Physical Education, Health Education and Psychology. 8

UNIT–II

3. What do you mean by Teaching Methods ? Elaborate the various factors affecting teaching methods. 2+6=8

4. Write down the importance of Audio-Visual Aids in Teaching of Physical Education. 8

UNIT–III

5. Elaborate the need and importance of Physical Education field (Indoor and Outdoor) in Schools. 8

6. Describe the common postural deformities found in humans and their remedial exercises. 8

[Turn over

UNIT–IV

7. Define Yoga. Write down the importance of Yoga in the present society. 2+6=8

8. Describe the various components of Physical Fitness. 8

UNIT–V

9. Write short notes on the following :
   (a) What is the aim of Physical Education ?
   (b) What do you mean by Supervision ?
   (c) Define First Aid.
   (d) What do you mean by Project Method ? 4×2=8

(हिन्दी माध्यम)

नोट :– कुल **पाँच** प्रश्न करें, साथ ही प्रश्न नम्बर **9** (यूनिट-V) जो कि अनिवार्य है। यूनिट I से IV तक प्रत्येक में से **एक** प्रश्न का चयन करें।

यूनिट–I

1. शारीरिक शिक्षा को परिभाषित करें। वर्तमान समय में शारीरिक शिक्षा का महत्व लिखिए। 2+6=8

2. शारीरिक शिक्षा, स्वास्थ्य शिक्षा और मनोविज्ञान के बीच संबंध का वर्णन करें। 8

यूनिट–II

3. शिक्षण पद्धतियों से आप क्या समझते हैं ? शिक्षण पद्धतियों को प्रभावित करनेवाले विभिन्न कारकों का विस्तार से वर्णन करें। 2+6=8

4. शारीरिक शिक्षा के शिक्षण में दृश्य-श्रव्य सहाय्यक साधनों का महत्व लिखिये। 8

यूनिट–III

5. स्कूलों में (इनडोर और आउटडोर) शारीरिक शिक्षा क्षेत्र की आवश्यकता और महत्व को विस्तार से बताएं। 8

6. मनुष्यों में पाई जानेवाली सामान्य मुद्रा संबंधी विकृतियों और उनके उपचारात्मक उपायों का वर्णन करें। 8

यूनिट–IV

7. योग को परिभाषित करें। वर्तमान समाज में योग का महत्व लिखिये। 2+6=8

8. शारीरिक स्वास्थ्य के विभिन्न घटकों का वर्णन करें। 8

यूनिट–V

9. निम्नलिखित पर संक्षिप्त नोट लिखें :
   (a) शारीरिक शिक्षा का उद्देश्य क्या है ?
   (b) निरीक्षण से आप क्या समझते हैं ?
   (c) प्राथमिक सहायता को परिभाषित करें।
   (d) प्रोजेक्ट पद्धति से आप क्या समझते हैं ? 4×2=8

(ਪੰਜਾਬੀ ਅਨੁਵਾਦ)

ਨੋਟ :– ਸਾਰਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ **ਪੰਜ** ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋ, ਨਾਲ ਹੀ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੰ. **9** (ਯੂਨਿਟ–V) ਜੋ ਕਿ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ ਅਤੇ ਯੂਨਿਟ I-IV ਹਰੇਕ ਵਿੱਚੋਂ **ਇੱਕ** ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੀ ਚੋਣ ਕਰੋ।

ਯੂਨਿਟ–I

1. ਸਰੀਰਕ ਸਿੱਖਿਆ ਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰੋ। ਅਜੋਕੇ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਸਰੀਰਕ ਸਿੱਖਿਆ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ ਲਿਖੋ। 2+6=8

2. ਸਰੀਰਕ ਸਿੱਖਿਆ, ਸਿਹਤ ਸਿੱਖਿਆ ਅਤੇ ਮਨੋਵਿਗਿਆਨ ਵਿਚਕਾਰ ਸਬੰਧਾਂ ਦਾ ਵਰਨਣ ਕਰੋ। 8

ਯੂਨਿਟ–II

3. ਪੜ੍ਹਾਉਣ ਦੇ ਢੰਗਾਂ ਤੋਂ ਤੁਹਾਡਾ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ ? ਅਧਿਆਪਨ ਦੇ ਤਰੀਕਿਆਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਕਾਰਕਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ। 2+6=8

4. ਸਰੀਰਕ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇ ਅਧਿਆਪਨ ਵਿੱਚ ਆਡੀਓ-ਵਿਜ਼ੂਅਲ ਏਡਜ਼ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ ਨੂੰ ਲਿਖੋ। 8

ਯੂਨਿਟ–III

5. ਸਕੂਲਾਂ ਵਿੱਚ ਸਰੀਰਕ ਸਿੱਖਿਆ ਖੇਤਰ (ਇਨਡੋਰ ਅਤੇ ਆਊਟਡੋਰ) ਦੀ ਲੋੜ ਅਤੇ ਮਹੱਤਤਾ ਨੂੰ ਵਿਸਤਾਰ ਨਾਲ ਦੱਸੋ। 8

6. ਮਨੁੱਖਾਂ ਵਿੱਚ ਪਾਈਆਂ ਜਾਣ ਵਾਲੀਆਂ ਆਮ ਆਸਣ ਸੰਬੰਧੀ ਵਿਗਾੜਾਂ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਉਪਚਾਰਕ ਅਭਿਆਸਾਂ ਦਾ ਵਰਨਣ ਕਰੋ। 8

ਯੂਨਿਟ–IV

7. ਯੋਗ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਦਿਓ। ਅਜੋਕੇ ਸਮਾਜ ਵਿੱਚ ਯੋਗ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ ਲਿਖੋ। 2+6=8

8. ਸਰੀਰਕ ਤੰਦਰੁਸਤੀ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਘਟਕਾਂ ਦਾ ਵਰਨਣ ਕਰੋ। 8

ਯੂਨਿਟ–V

9. ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਉੱਤੇ ਸੰਖੇਪ ਨੋਟ ਲਿਖੋ :

(a) ਸਰੀਰਕ ਸਿੱਖਿਆ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਕੀ ਹੈ ?

(b) ਨਿਗਰਾਨੀ ਤੋਂ ਤੁਹਾਡਾ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ ?

(c) ਫਸਟ ਏਡ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਦਿਓ।

(d) ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਵਿਧੀ ਤੋਂ ਤੁਹਾਡਾ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ ? 4×2=8

(i) Printed Pages : 2

(ii) Questions : 9

Roll No. ....

Sub. Code : | 8 | 0 | 2 | 3 |

Exam. Code : | 1 | 1 | 0 | 1 |

B.Ed. (Gen.) 1st Semester

(2123)

PEDAGOGY OF PUNJABI

(Same for USOL Candidates of 1st Sem.)

Paper : P-1.1/1.2 Opt. (XVIII)

Time Allowed : Three Hours] **[Maximum Marks : 40**

ਨੋਟ :— ਪਹਿਲੀਆਂ **ਚਾਰ** ਇਕਾਈਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ **ਇੱਕ-ਇੱਕ** ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਾ ਉੱਤਰ ਦਿਉ। **ਪੰਜਵੀਂ** ਇਕਾਈ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ।

ਇਕਾਈ-I

1. ਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਅਰਥ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਇਸ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ ਕਰੋ। 2,6

2. ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਅਧਿਆਪਨ ਸਮੇਂ ਕਿਹੜੇ-ਕਿਹੜੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਯੋਗ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ? ਵਿਸਥਾਰ ਸਾਹਿਤ ਵਰਨਣ ਕਰੋ। 8

ਇਕਾਈ-II

3. ਬੱਚਿਆਂ ਅੰਦਰ ਸੁਣਨ ਕੌਸ਼ਲ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਲਈ ਅਧਿਆਪਨ ਦੁਆਰਾ ਕਿਹੜੇ-ਕਿਹੜੇ ਭਾਸ਼ਾ ਸਹਾਇਕ ਯੰਤਰਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਯੋਗ ਵਿੱਚ ਲਿਆਦਾਂ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ? 8

4. ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਸਿੱਖਿਆ ਵਿੱਚ ਵਾਚਨ ਦੀਆਂ ਕਿਹੜੀਆਂ-ਕਿਹੜੀਆਂ ਸਿੱਖਿਆ ਵਿਧੀਆਂ ਹਨ ? ਇੰਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਸਭ ਤੋਂ ਚੰਗੀ ਵਿਧੀ ਦਾ ਵਿਸਥਾਰ ਸਹਿਤ ਵਰਨਣ ਕਰੋ। 3,5

ਇਕਾਈ-III

5. ਪਾਠਕ੍ਰਮ ਤੋਂ ਤੁਸੀਂ ਕੀ ਸਮਝਦੇ ਹੋ ? ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਪਾਠਕ੍ਰਮ ਦੀ ਰਚਨਾ ਕਰਨ ਵੇਲੇ ਕਿੰਨ੍ਹਾਂ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦਾ ਧਿਆਨ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ? 2,6

6. ਭਾਸ਼ਾ ਪ੍ਰਯੋਗਸ਼ਾਲਾ ਮਾਤ ਭਾਸ਼ਾ ਸਿੱਖਿਆ ਦਾ ਅਹਿਮ ਹਿੱਸਾ ਹੈ। ਚਰਚਾ ਕਰੋ। 8

ਇਕਾਈ-IV

7. ਲਗਾਂ ਤੇ ਲਗਾਖਰਾਂ ਵਿੱਚ ਕੀ ਅੰਤਰ ਹੈ ? ਵਿਸਥਾਰ ਸਹਿਤ ਉਦਾਹਰਣਾਂ ਦੁਆਰਾ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰੋ। 8

8. ਸ਼ਬਦ ਰਚਨਾ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ ? ਪੰਜਾਬੀ ਸ਼ਬਦ ਰਚਨਾ ਦੇ ਕਿੰਨੇ ਭੇਦ ਹਨ ? 2,6

ਇਕਾਈ-V

9. (ੳ) ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਵਿੱਚ ਚੰਗੀ ਬੋਲਚਾਲ ਦੇ ਕਿਹੜੇ ਗੁਣਾਂ ਦਾ ਹੋਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ?

(ਅ) ਬੱਚਿਆਂ ਅੰਦਰ ਅਸ਼ੁੱਧ ਸ਼ਬਦ ਜੋੜਾਂ ਦੇ ਕੀ ਕਾਰਨ ਹਨ ?

(ੲ) ਗੁਰਮੁੱਖੀ ਲਿਪੀ ਦੀਆਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਦੱਸੋ।

(ਸ) ਚੰਗੀ ਲਿਖਤ ਰਚਨਾ ਵਿੱਚ ਕੀ ਗੁਣ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ ? 4×2

2000

(i) Printed Pages : 4 Roll No. ....

(ii) Questions : 9

Sub. Code : | 8 | 0 | 1 | 8 |

Exam. Code : | 1 | 1 | 0 | 1 |

B.Ed. (General) 1st Semester

(2123)

PEDAGOGY OF MATHEMATICS

(Same for USOL Candidates of 1st Sem.)

Paper : P-1.1/1.2 Opt. (XIII)

Time Allowed : Three Hours] [Maximum Marks : 40

Note :—(1) There are **five** Units – Unit-I, Unit-II, Unit-III, Unit-IV and Unit-V.

(2) First **four** Units, that is Unit-I, Unit-II, Unit-III and Unit-IV, have **two** questions each. Attempt **one** question each from Unit I to Unit-IV.

(3) Unit **V** is compulsory.

UNIT—I

1. Explain types and proofs of Mathematical propositions. 8

2. Write contribution of Ramanujan in the field of Mathematics. 8

UNIT—II

3. Discuss the general objectives of teaching Mathematics in relation to objectives of school education. 8

4. How activity based approach helps in teaching Mathematics ? 8

UNIT—III

5. Discuss in detail the need and importance of textbook in the subject Mathematics. 8

6. Why the selection of appropriate multimedia is important ? What are the possible threats which may arise, if an inappropriate multimedia is selected ? 4,4

UNIT—IV

7. Discuss cooperative learning method in Mathematics. 8
8. Define concept. Describe 'Concept Attainment Model' in teaching Mathematics with an example. 2,6

UNIT—V

9. (i) Merits of Analytic method. 2
   (ii) Audio-visual multimedia. 2
   (iii) Summer Programmes in teaching and learning Mathematics. 2
   (iv) Write specific objectives on the topic – Volume of a Cylinder. 2

(हिन्दी माध्यम)

नोट :— (1) **पांच** यूनिटें हैं — यूनिट-I, यूनिट-II, यूनिट-III यूनिट-IV और यूनिट-V।

(2) पहली **चार** यूनिटें — यूनिट-I, यूनिट-II, यूनिट-III यूनिट-IV हैं। प्रत्येक में **दो** प्रश्न हैं। यूनिट-I से IV तक में से **एक-एक** प्रश्न करें।

(3) यूनिट-V अनिवार्य है।

यूनिट–I

1. गणितिक प्रस्ताव के प्रकार तथा प्रमाण व्यक्त करें। 8
2. गणित के क्षेत्र में रामानुजन के योगदान पर लिखिए। 8

यूनिट–II

3. विद्यालय शिक्षण के उद्देश्यों के संबंध में गणित के उद्देश्यों का वर्णन करें। 8
4. गणित शिक्षण में 'गतिविधि आधारित दृष्टिकोण' कैसे सहायक है ? 8

यूनिट–III

5. गणित पाठ्य पुस्तकों की जरूरत और महत्व पर विस्तार से लिखें। 8

6. उचित मल्टीमीडिया का चयन कैसे महत्वपूर्ण है ? जो अनुचित मल्टीमीडिया का चयन हो जाए तो कौनसी धमकियां पैदा होंगी ? 4,4

यूनिट–IV

7. गणित में सहयोगी शिक्षण विधि पर चर्चा करें। 8

8. संकल्पना को परिभाषित कीजिए। संकल्पना प्राप्ति मॉडल को उदाहरण के साथ व्यक्त कीजिए। 2,6

यूनिट–V

9. (i) विश्लेषणात्मक विधि के गुण। 2

(ii) दृश्य-श्रव्य मल्टीमीडिया। 2

(iii) गणित सिखाने और सिखने के लिए समर प्रोग्राम। 2

(iv) इस विषय पर विशिष्ट उद्देश्य लिखें – बेलन का आयतन। 2

(ਪੰਜਾਬੀ ਅਨੁਵਾਦ)

ਨੋਟ :— (1) **ਪੰਜ** ਯੂਨਿਟ ਹਨ — ਯੂਨਿਟ-I, ਯੂਨਿਟ-II, ਯੂਨਿਟ-III, ਯੂਨਿਟ-IV ਅਤੇ ਯੂਨਿਟ-V।

(2) ਪਹਿਲੀਆਂ **ਚਾਰ** ਯੂਨਿਟਾਂ ਜੋ ਯੂਨਿਟ-I, ਯੂਨਿਟ-II, ਯੂਨਿਟ-III ਅਤੇ ਯੂਨਿਟ-IV ਹਨ, ਹਰੇਕ ਵਿੱਚ **ਦੋ-ਦੋ** ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਹਨ। ਯੂਨਿਟ-I ਤੋਂ IV ਤੱਕ ਹਰੇਕ ਵਿੱਚੋਂ **ਇੱਕ-ਇੱਕ** ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋ।

(3) ਯੂਨਿਟ-V ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ।

ਯੂਨਿਟ-I

1. ਗਣਿਤਕ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਦੀਆਂ ਕਿਸਮਾਂ ਅਤੇ ਪ੍ਰਮਾਣਾਂ ਨੂੰ ਸਮਝਾਓ। 8

2. ਗਣਿਤ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਰਾਮਾਨੁਜਨ ਦੇ ਯੋਗਦਾਨ ਉੱਤੇ ਲਿਖੋ। 8

[Turn over

ਯੂਨਿਟ-II

3. ਸਕੂਲ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇ ਮਨੋਰਥਾਂ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਗਣਿਤ ਦੇ ਆਮ ਮਨੋਰਥਾਂ ਉੱਪਰ ਚਰਚਾ ਕਰੋ। 8

4. ਗਣਿਤ ਸਿੱਖਣ ਵਿੱਚ 'ਗਤੀਵਿਧੀ ਅਧਾਰਿਤ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ' ਕਿਵੇਂ ਸਹਾਇਕ ਹੈ ? 8

ਯੂਨਿਟ-III

5. ਗਣਿਤ ਵਿਸ਼ੇ ਦੀ ਪਾਠ-ਪੁਸਤਕ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਅਤੇ ਮਹੱਤਵ ਨੂੰ ਵਿਸਥਾਰ ਨਾਲ ਦੱਸੋ। 8

6. ਉਚਿੱਤ ਮਲਟੀਮੀਡੀਆ ਦੀ ਚੋਣ ਕਿਉਂ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹੈ ? ਜੇਕਰ ਅਣਉਚਿੱਤ ਮਲਟੀਮੀਡੀਆ ਦੀ ਚੋਣ ਹੋ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਕਿਹੜੀਆਂ ਸੰਭਵ ਧਮਕੀਆਂ ਪੈਦਾ ਹੋਣਗੀਆਂ ? 4,4

ਯੂਨਿਟ-IV

7. ਗਣਿਤ ਵਿੱਚ ਸਹਿਯੋਗੀ ਸਿੱਖਿਆ ਵਿਧੀ ਉੱਤੇ ਚਰਚਾ ਕਰੋ। 8

8. ਧਾਰਨਾ ਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰੋ। ਗਣਿਤ ਪੜ੍ਹਾਉਣ ਵਿੱਚ 'ਅਵਧਾਰਨਾ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਮਾਡਲ' ਤੇ ਉਦਾਹਰਨ ਸਹਿਤ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ। 2,6

ਯੂਨਿਟ-V

9. (i) ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣਾਤਮਕ ਵਿਧੀ ਦੇ ਗੁਣ। 2
   (ii) ਦ੍ਰਿਸ਼-ਆਵਾਜ਼ ਮਲਟੀਮੀਡੀਆ। 2
   (iii) ਗਣਿਤ ਵਿੱਚ ਸਿਖਾਉਣ ਅਤੇ ਸਿੱਖਣ ਵਿੱਚ ਗਰਮੀਆਂ ਦੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ। 2
   (iv) ਬੇਲਣ ਦਾ ਆਇਤਨ ਵਿਸ਼ੇ ਉਪਰ ਖਾਸ ਉਦੇਸ਼ ਲਿਖੋ। 2

(i) Printed Pages: 2

(ii) Questions : 9

Roll No. ....

Sub. Code : | 8 | 0 | 1 | 4 |

Exam. Code : | 1 | 1 | 0 | 1 |

B.Ed. (General) 1st Semester

(2123)

PEDAGOGY OF HINDI

(Same for USOL Candidates of 1st Sem.)

Paper—P–1.1/1.2 Opt (IX)

Time Allowed : Three Hours] [Maximum Marks : 40

नोट :— कुल ***पाँच*** प्रश्नों के उत्तर दें। इकाई I से IV तक प्रत्येक में से एक-एक प्रश्न का चयन करें। इकाई V के प्रश्न अनिवार्य है।

इकाई—I

1. हिंदी भाषा का महत्व बताइए एवं राष्ट्रभाषा के महत्व पर प्रकाश डालें। 8

2. भाषा शिक्षण के मूल-भूत सिद्धान्तों का वर्णन कीजिए। 8

इकाई—II

3. श्रवण कौशल विकसित करने की विधियों का वर्णन कीजिए। 8

4. लेखन कौशल का महत्व बताइए एवं लेखन अशुद्धियों के कारण एवं निवारण का वर्णन कीजिए। 8

इकाई—III

5. भाषा पुस्तकालय की उपयोगिता एवं व्यवस्था पर विस्तारपूर्वक लिखें। 8

6. पाठ्यक्रम का क्या अर्थ है ? पाठ्यक्रम निर्माण के सिद्धान्त पर प्रकाश डालें। 3+5

इकाई—IV

7. उत्पत्ति व व्युत्पत्ति के आधार पर शब्द भेद का वर्णन कीजिए। 8

8. उच्चारण स्थल व प्राणतत्व के आधार पर वर्णमाला लिखें। 8

इकाई—V

9. निम्नलिखित पर संक्षिप्त नोट लिखें : 4×2=8

(क) भाषा के आधार।

(ख) पठन कौशल की विधियाँ लिखें।

(ग) पाठ्य पुस्तक की विशेषताएँ लिखें।

(घ) विराम चिन्हों की उपयोगिता।

(i) Printed Pages : 4 Roll No. ....

(ii) Questions : 9

Sub. Code : | 8 | 0 | 0 | 9 |

Exam. Code : | 1 | 1 | 0 | 1 |

B.Ed. (Gen.) 1st Semester

(2123)

PEDAGOGY OF ECONOMICS (In all Mediums)

(Same for USOL Candidates of 1st Sem.)

Paper–P-1.1/1.2 Opt. (IV)

Time Allowed : Three Hours] **[Maximum Marks : 40**

Note :— Attempt **ONE** question each from Units I to IV. Unit-V is compulsory.

UNIT–I

1. Explain the relationship of Economics with Geography and Science. 4+4

2. Why is it necessary to have well defined aims and objectives for teaching of Economics ? Discuss the aims of teaching of Economics at secondary level in the light of NCF-2005. 2+6

UNIT–II

3. Explain the steps of Project Method of teaching with examples. 8

4. Discuss Brain-Storming and Jurisprudential Enquiry techniques of teaching Economics. 4+4

UNIT–III

5. Define the term 'Curriculum'. Explain the role of curricula in the development of economic values and critical thinking. 2+6

6. What is professional growth ? Discuss its importance for teaching of Economics. 2+6

UNIT–IV

7. Why is agricultural sector deemed to be the backbone of Indian economy ? 8

8. Discuss the major reasons for poverty in India. Explain some measures which have been taken by the Indian Government to remove poverty. 4+4

UNIT–V

9. Short answer type questions :
   (a) Scope of Economics. 2
   (b) Cooperative learning method. 2
   (c) Qualities of a good text book. 2
   (d) Contribution of tertiary sector in the economic development of India. 2

(हिन्दी माध्यम)

नोट :– यूनिट I से IV तक प्रत्येक में से **एक** प्रश्न करें। यूनिट-V अनिवार्य है।

यूनिट–I

1. भूगोल और विज्ञान के साथ अर्थशास्त्र का संबंध स्पष्ट करें। 4+4

2. अर्थशास्त्र के शिक्षण के लिए सुस्पष्ट लक्ष्यों एवं उद्देश्यों का होना क्यों आवश्यक है ? NCF-2005 के आलोक में माध्यमिक स्तर के अर्थशास्त्र के शिक्षण के उद्देश्यों पर चर्चा करें। 2+6

यूनिट–II

3. शिक्षण की प्रोजेक्ट पद्धति के चरणों को उदाहरणों सहित समझाइये। 8

4. अर्थशास्त्र पढ़ाने की विचार-मंथन और न्यायशास्त्रीय जांच तकनीकों पर चर्चा करें। 4+4

यूनिट–III

5. 'पाठ्यचर्या' शब्द को परिभाषित करें। आर्थिक मूल्यों और आलोचनात्मक सोच के विकास में पाठ्यक्रम की भूमिका की व्याख्या करें। 2+6

6. व्यावसायिक विकास क्या है ? अर्थशास्त्र के शिक्षण के लिए इसके महत्व पर चर्चा करें। 2+6

यूनिट–IV

7. कृषिगत क्षेत्र को भारतीय अर्थव्यवस्था की रीढ़ क्यों माना जाता है ? 8

8. भारत में गरीबी के प्रमुख कारणों की चर्चा करें। गरीबी दूर करने के लिए भारत सरकार द्वारा उठाए गए कुछ उपायों की व्याख्या कीजिये। 4+4

यूनिट–V

9. लघुउत्तरीय प्रकार के प्रश्न :
   (a) अर्थशास्त्र का दायरा। 2
   (b) सहकारी शिक्षण पद्धति। 2
   (c) एक अच्छी पाठ्य-पुस्तक के गुण। 2
   (d) भारत के आर्थिक विकास में तृतीयक क्षेत्र का योगदान। 2

(ਪੰਜਾਬੀ ਅਨੁਵਾਦ)

ਨੋਟ :– ਯੂਨਿਟ I ਤੋਂ IV ਤੱਕ ਹਰੇਕ ਵਿੱਚੋਂ **ਇੱਕ** ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋ। ਯੂਨਿਟ–V ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ।

ਯੂਨਿਟ–I

1. ਭੂਗੋਲ ਅਤੇ ਵਿਗਿਆਨ ਨਾਲ ਅਰਥਸ਼ਾਸਤਰ ਦੇ ਸਬੰਧ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ। 4+4

2. ਅਰਥਸ਼ਾਸਤਰ ਪੜ੍ਹਾਉਣ ਲਈ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਲਕਸ਼ ਅਤੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਦਾ ਹੋਣਾ ਕਿਉਂ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ? NCF-2005 ਦੀ ਰੋਸ਼ਨੀ ਵਿੱਚ ਸੈਕੰਡਰੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਅਰਥਸ਼ਾਸਤਰ ਪੜ੍ਹਾਉਣ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਚਰਚਾ ਕਰੋ। 2+6

ਯੂਨਿਟ–II

3. ਉਦਾਹਰਨਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਅਧਿਆਪਨ ਦੇ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਵਿਧੀ ਦੇ ਪੜਾਵਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ। 8

4. ਅਰਥਸ਼ਾਸਤਰ ਪੜ੍ਹਾਉਣ ਦੀਆਂ ਵਿਚਾਰ-ਮੰਥਨ ਅਤੇ ਨਿਆਂਸ਼ਾਸਤਰੀ ਜਾਂਚ ਤਕਨੀਕਾਂ 'ਤੇ ਚਰਚਾ ਕਰੋ। 4+4

ਯੂਨਿਟ–III

5. 'ਪਾਠਕ੍ਰਮ' ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਦਿਓ। ਆਰਥਿਕ ਮੁੱਲਾਂ ਅਤੇ ਆਲੋਚਨਾਤਮਕ ਸੋਚ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਵਿੱਚ ਪਾਠਕ੍ਰਮ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ। 2+6

6. ਪੇਸ਼ੇਵਰ ਵਿਕਾਸ ਕੀ ਹੈ ? ਅਰਥਸ਼ਾਸਤਰ ਪੜ੍ਹਾਉਣ ਲਈ ਇਸਦੀ ਮਹੱਤਤਾ ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ ਕਰੋ। 2+6

ਯੂਨਿਟ–IV

7. ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਸੈਕਟਰ ਨੂੰ ਭਾਰਤੀ ਅਰਥਚਾਰੇ ਦੀ ਰੀੜ੍ਹ ਦੀ ਹੱਡੀ ਕਿਉਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ? 8

8. ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਗਰੀਬੀ ਦੇ ਮੁੱਖ ਕਾਰਨਾਂ ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ ਕਰੋ। ਗਰੀਬੀ ਦੂਰ ਕਰਨ ਲਈ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਚੁੱਕੇ ਗਏ ਕੁਝ ਉਪਾਵਾਂ ਬਾਰੇ ਦੱਸੋ। 4+4

ਯੂਨਿਟ–V

9. ਲਘੂ ਉੱਤਰੀ ਕਿਸਮ ਦੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ :
   (a) ਅਰਥਸ਼ਾਸਤਰ ਦਾ ਦਾਇਰਾ। 2
   (b) ਸਹਿਕਾਰੀ ਸਿਖਲਾਈ ਵਿਧੀ। 2
   (c) ਇੱਕ ਚੰਗੀ ਪਾਠ ਪੁਸਤਕ ਦੇ ਗੁਣ। 2
   (d) ਭਾਰਤ ਦੇ ਆਰਥਿਕ ਵਿਕਾਸ ਵਿੱਚ ਤੀਜੇ ਦਰਜੇ ਦੇ ਖੇਤਰ ਦਾ ਯੋਗਦਾਨ। 2